

Маруся Любчева

ЧЕРНОМОРСКИ ИНСТИТУТ

ЧЕРНОМОРСКИЯТ РЕГИОН В ПОЛИТИКИТЕ НА ЕС

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

ЧЕРНОМОРСКИ ИНСТИТУТ

Черноморският регион в политиките на ЕС

Маруся Любчева
Черноморски институт

Бургас, България
септември 2010

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение3
2. Минало3
3. Черноморски организации7
4. ЕС и черноморското сътрудничество	10
5. Черноморската синергия	11
6. Черноморско сътрудничество-проблеми и перспективи	20
7. Ролята на България в черноморското сътрудничество	28
8. Заключение	35

1. Въведение

Идеите и възгледите за изграждането на силен Черноморски регион (ЧР) като стратегическа част от Европейския съюз (ЕС) могат да се превърнат в реалност. Днес изглежда модерно да се говори за устойчиво развитие, въпреки че в действителност то надхвърля формализма на изречените думи. Устойчивото развитие на Черноморския регион и в тази връзка устойчивото развитие на Черно море е идея от голямо значение: това е начин на живот, споделен от всеки, който живее или осъществява някаква дейност в региона. Тази философия включва няколко важни елемента, някои от които са предмет на широката дискусия „Черноморският регион в политиките на ЕС“. Различните аспекти на политиките за устойчиво развитие в региона след Черноморската синергия и нейното изпълнение, са от ключово значение за 350 милиона души, обитаващи този ареал, както и за територия от 423 000 кв. км., която обхваща Черноморския регион. Те са от голямо значение за всички, които споделят специфичната култура, историческото наследство и съвременното развитие, опитвайки се да открият своето общо бъдеще.

Този доклад се опитва да прецени състоянието на сътрудничество в Черноморския регион чрез историческа интерпретация, изследване на сложните процеси на промени и трансформации след 90-те години, като оценява съвременното влияние на стари и нови фактори на регионално развитие, както и чрез визуализиране на проблемите, решаването на които би дало нови перспективи за региона.

В действителност се извършват много изследвания и анализи, касаещи региона, но много от тях представят една външна гледна точка. Външният поглед изтегля същността на проблемите далеч от хората на региона и понякога не отразява нито истинската и съществуваща действителност, нито човешките нужди, които определя. Следователно е необходимо във всяка дискусия и анализ относно формирането на политики на различни равнища да

поставим на първо място хората от региона, да чуем представителите на различни групи от региона, да дадем възможност на учените от същия този регион да се сдобият с необходимите данни, за да развият своите идеи. Само тогава всяка програма и документ ще имат завършен вид и ще предоставят необходимата база за изграждане на политиките за устойчиво развитие на Черноморския регион.

Морето не е само политика, морето не е само търговия, морето не е само път, морето не е само зона за енергиен трансфер, то също така е и емоция, един особен дух на хората, които живеят тук. Това никога не бива да бъде пропускано в един анализ.

2. Минало

Темата за ролята на Черно море в света не е нова. Прекалено е претенциозно в един доклад да се разгледа цялостната историческа значимост на Черноморския регион в трансформациите на цивилизациите и да се обърне детайлно внимание на всички хора, които са населявали и продължават да населяват тази прекрасна територия. Но ние не можем да не забележим, че този регион е повече мост между цивилизации, отколкото гранична зона. Безброй езикови и религиозни общности са се появявали, умирали и са се появявали отново и до ден днешен продължават да присъстват - траки, гърци, скити, римляни, византийци, българи, турци, руснаци и много други от комплексния интернационален калейдоскоп. Това прави региона пъстр и сложен, но също така интересен и важен.

През 10-ти век, известният български поет Йоан Екзарх пише: „Морето събира всичко далечно“. Много години по-късно, днес, ние бихме искали да сближим хората от различните страни около Черно море, да говорим за приликите и разликите и да мислим за общото бъдеще. Това не е просто мечта, а просто една надежда!

Достатъчно ясно е, че Черноморският ареал е принадлежал към територията на

Европа още от древни времена. Регионът е играл централна роля в много исторически събития - в сърцето на Източния въпрос през 18-ти век, пресечна точка на интереси в периода между двете Световни войни, в центъра на битката между Изтока и Запада след Втората световна война, изключително неуравновесен, но съществено значим и важен след промените през 90-те години.

В действителност, Черноморският ареал не е познато поле за общата европейска политика в степента, в която са включени Северното измерение и Средиземноморието (чрез Барселонския процес). Стратегията за Балтийския регион и Средиземноморския съюз са факт в най-новата политика на ЕС. Другият факт, който трябва да отчетем е, че Черноморският регион не притежава истинските характеристики, които могат да го идентифицират като единен, еднороден регион. Наименованието Черноморски регион е по-скоро терминологично и се използва за териториално детерминиране на страните, разположени около Черно море, по черноморското крайбрежие.

Чувствителните въпроси в живота на хората в региона са свързани с тяхното самочувствие, с усещането, че принадлежат към Черноморския ареал и възгледите за идентичността им като черноморска, а не единствено като национална. Това съставлява една нова идея за регионално развитие - идеята, че Черно море обединява държавите, не само за да маркира географски територията, а за да формира Черноморски регион. 350 милиона души имат много сходна и дори обща културна, етническа или езикова основа. Пластовете културно и историческо наследство принадлежат на всяка една страна (юридически), но в същото време те принадлежат и на всички хора от цялата територия. Ако се опитаме да разделим настоящето на съставни части, трябва да имаме предвид, че е изключително трудно да сторим същото с миналото. И е пределно ясно, че разделянето на миналото по този начин може да провокира конфликти. Ето защо е повече от необходимо да мислим

за споделяне както на миналото, така и на настоящето, вместо да ги разделяме.

Териториите, които не са далеч от границата и които са най-близо до Черно море формират едно много специфично пространство, т. нар. гранична крайбрежна зона, която често е била предмет на спорове, битки и войни.

От гледна точка на военната терминология, тя означава „ничия земя“, но от гледна точка на терминологията на мира, тя означава „обща земя“. В случая с Черноморския басейн, тя означава и „обща вода“. Занимавайки се с различни дейности, всички хора трябва да помнят, че те зависят от морето, че крайбрежната територия също зависи от морето. Тази зависимост се отнася до всяка една страна и в същото време до всички страни. Няма съмнение, че морето сближава държавите и ги прави съседи завинаги. Без значение колко големи са разликите между държавите в политически, икономически и социален аспект, това съседство ги прави отговорни за общото съвместно съществуване в региона именно от гледна точка на опазването на Черно море, което е първоизточникът за съществуването на региона. Несъмнено опазването трябва да се възприема във всичките му аспекти.

Регионалното сътрудничество между черноморските страни трябва да се изгражда в тясно взаимодействие с всички актьори, които по някакъв начин са свързани с Черно море.

Поради тези причини международната подкрепа трябва да оказва голяма помощ, а ролята на ЕС като главен съсед в региона е решаваща. Следователно идеята, че „Черно море обединява“, може да се развие в идея за създаване на Европейски черноморски регион.

Историческото и съвременното развитие на черноморските страни показва, че днес те сякаш не са склонни да вземат решение за един по-изгоден и успешен път. Линиите, които разделят, все още изглеждат по-силни от тези, които обединя-

ват, без значение разбирането, че морето винаги сближава хората.

Говорейки за сътрудничество, прекалено е претенциозно да кажем, че Черноморският регион е политическа или икономическа общност. Както вече бе споменато, Черноморският регион не притежава характеристиките, които са му необходими, за да бъде припознат като обединен, единен регион. Нещо повече - много малко са местата в света, където политическият елит и жителите знаят толкова малко за своите съседи, каквато е ситуацията в Черноморския ареал. Това е преднамерено невежество, което е резултат от различни исторически версии, според които националността е вечна, държавата е предопределена, а регионът е преходен.

Повечето черноморски страни отдават по-голямо значение на отношенията им с други, например с ЕС, или с по-далечни страни, отколкото на отношенията им в рамките на Черноморското пространство. Националните въздушни превозвачи имат редовни полети до страните от ЕС и техните столици, но не и до столиците на други черноморски страни. Гледайки региона отвътре и отвън, се разкриват различна чувствителност и измерения. За съжаление, едно от малкото места, където може да бъде забелязана общност, това е плажът.

След промените през 90-те години

Геополитическата ситуация в Черноморското пространство е формирана от динамични процеси след 1989, както и от разнородната природа на факторите, оказващи влияние: национални, регионални и глобални. Казано по друг начин, тези фактори могат да бъдат обобщени като вътрешни и външни за Черноморския ареал.

В началото на новото хилядолетие, не силата на отделните държави е тази, която застрашава стабилността на региона, а техните слабости. В Черноморския регион се появиха нови държави, бяха формирани нови граници и през тях преминаха и преминават много от проблемите. Част

от нестабилността е резултат от няколко причини: вътрешни - във всяка една страна, външни - между страните и глобални - между черноморските страни като цяло и останалата част от света.

Неефективното управление на икономиката в периода на прехода, неадекватните услуги, бедността и загубата на ценности, които бяха основните стълбове в едни по-ранни времена - ценности като семейство, произход, ген и т.н., правят обществата уязвими и принуждават хората да се борят за всекидневния живот, понякога на всяка цена.

Всичко това е повлияно и от официалните вътрешни правителствени политики, които полагат усилия да комбинират демократични принципи с използвани в предишни времена методи и инструменти.

Външните политики правят ситуацията особено противоречива, поради тенденциите, които се появяват в чисто регионален аспект, например: тенденции за възстановяване на стари граници и в същото време аспирации за сближаване със страните, които формират ЕС, заради стабилността, икономическата и социална перспектива и по-високия стандарт на живот там.

В Черноморското пространство има достатъчно възможности и предизвикателства, които изискват координирани дейности на регионално ниво. Те включват ключови сектори като енергетика, транспорт, околна среда, миграция и сигурност. Трябва да бъде отбелязано, че има две измерения на Черноморския регион - тясно и широко. „Широкият Черноморски регион“ включва не само крайбрежните държави, но също така и Молдова, Азербайджан, Армения и Гърция и това води до повишаване възможностите за инициативи и сътрудничество.

По-доброто регионално сътрудничество не цели директна намеса в дългосрочните конфликти в региона, а вместо това би могло да провокира по-добро взаимно доверие и с течение на времето да спомогне за премахването на някой от съществуващите пречки.

Външни фактори

Може да се каже, че новите фактори, които играят водеща роля във формирането на политики за региона през този така сложен период - НАТО и ЕС, са с нарастващо значение, особено от гледна точка на членството на България и Румъния и в двете организации.

Интересът на черноморските страни от един по-широк контакт и сътрудничество с ЕС нараства и стана очевиден през последните години. Същите тенденции се появяват в Централно-Азиатските страни. Енергийният и транспортният сектор провокират естествен дух на съперничество, но също така подсилват общия интерес от избягване на нестабилността в Черноморския регион и преодоляване на съществуващите заплахи за регионалната и международната сигурност.

Черноморският регион и непосредствено разположения Каспийски басейн лежат върху два континента, имат население от приблизително 350 милиона и чуждестранен търговски потенциал от 220 милиарда евро годишно. Двата региона формират втория по важност източник на енергийни ресурси след Персийския залив и тяхното значение като приоритетен транзитен коридор към ЕС нараства. Черно море вече се превръща в регион на значително икономическо сътрудничество.

Асиметрията в развитието на икономиката и на гражданското общество, която се наблюдава в страните от региона е главна пречка за тяхното ефикасно включване в съвременните интеграционни процеси, нещо, което ЕС се опитва да превъзмогне чрез засилено сътрудничество и помощ, предоставяна на държавите от региона при прилагането на принципите и практиките на доброто управление.

Скоростта на демократичните процеси и реформи в повечето страни от региона като цяло се засилва. Главните източници на реформи в Украйна, Грузия, Молдова, Азербайджан и Армения са именно техните стремежи към европейска интеграция.

ЕС принципно е признал нуждата да подкрепя страните от Източна Европа и Южен Кавказ чрез включването им в политиката си на добросъседство. Ефективното използване на нейните инструменти би могло да допринесе за насърчаването на демокрацията и оттук - за трайното стабилизиране на региона.

В геополитически план, Черноморският регион трябва да се раглежда в тясна връзка с прилежащите ареали на Средиземноморския и Кавказкия регион. Т. нар. „замразени конфликти“ в региона на Кавказ имат голямо отражение върху стабилността в Черно море. Невключването на Кавказ в политиките, отнасящи се за Черноморския регион, може да се превърне в потенциална заплаха за техния успех. Така може да бъде изпусната една добра възможност за обвързването на двата региона, като независими и легитимирани на ЕС за насърчаване и подобряване на ситуацията на мир и стабилност с участието на всички заинтересовани страни. Ако това не бъде взето под внимание, бъдещи действия, които елиминират един от факторите за развитие на част от процесите в този регион, ще бъдат обречени на провал. Политики, които не отчитат най-широките възможни граници на влияние са застрашени от неуспех, поради обстоятелства, които не са били обмислени на един по-ранен етап, което означава, че не са били планирани адекватни мерки за реакция. Признаването на независимостта е първата стъпка към предприемането на ефективни действия за опазване интересите както на съответните страни, така и на ЕС, чрез различни инициативи и инструменти.

От 2007 год., когато България и Румъния станаха членки на ЕС, Черно море е граница на Съюза. Въпреки нашето разбиране, че регионът е повече мост, отколкото граница, граничната линия е реална и физически съществуваща и това причинява всички свързани с този факт последици - тази граница със сигурност може да бъде използвана от хора, които не живеят в черноморска страна и за цели, които са далече от принципите на добросъседството и затова тя трябва да бъде пазена като всяка друга външна граница. Единствени-

ят начин, по който хората от двете страни на границата могат да осъществяват контакт, могат да реализират интересите си и да използват общи ресурси, въпреки всички ограничения, причинени от визовите режими, е да бъдат включени в някои аспекти на общата регионална добросъседска политика. С други думи, това означава, че съвместното сътрудничество е ключовият инструмент за правителствата и хората, с оглед осигуряване интересите на обществото.

Пъзелът на Черноморския регион е сложен и е трудно да бъде нареден. Трябва да се отбележат и други факти, с оглед изясняване на ситуацията и интересите: двустранните отношения между ЕС и Русия, ЕС и Украйна, както и отношенията с други страни от Черноморския ареал. Кандидат-членката за ЕС - Турция, също е предпоставка за разбирането на сложните проблеми на Черно море. Тези няколко факта изясняват защо черноморските страни предпочитат отношенията с външни държави, вместо вътрешното сътрудничество.

От друга страна, това дава причина на ЕС да изгражда инициативи за осигуряване на своята сигурност, както и тази на своите граждани, търсейки обща политика към Черноморския регион, имайки предвид, че подобни инициативи могат да ускорят промени, от интерес за черноморските страни, но също така и от интерес на неговите (на ЕС) 550 милиона жители.

3. Черноморски организации

Не съществуват много регионални организации и дори малкото, които има, оказват незначително влияние по отношение разрешаването на проблемите, пред които е изправен регионът. Много от организациите са били основани и работят на принципа на гражданските структури, въпреки, че са доста големи, включват много от черноморските държави и са се трансформирали в правителствени структури.

ГУАМ

ГУАМ - Организация за демокрация и икономическо развитие, е регионална организация на постсъветските държави: Грузия, Украйна, Азербайджан и Молдова. Уставът поставя цели за сътрудничество, такива като насърчаване на демократичните ценности, осигуряване на стабилно развитие, засилване на международната и регионалната сигурност и ускоряване на европейската интеграция. ГУАМ понякога се разглежда като начин за противопоставяне на руското влияние в района. Лидерите на организацията обаче официално отричат такива твърдения и декларират силната си воля да изградят близки и приятелски отношения с Русия. Нещо повече, Азербайджан, основната енергийна сила в организацията, успява през последните години да избегне каквито и да било конфликти с Русия.

Членове: Молдова, Азербайджан,
Украйна, Грузия

Наблюдатели: Турция, Латвия

Всяка година, в Ялта, Украйна се провежда годишна среща с президентите от страните членки. Това се счита за върховното тяло на организацията. Изпълнителният орган е Съветът на министрите на външните работи от държавите от ГУАМ. Работното тяло е Комитетът на националните координатори, който се състои от един координатор от всяка страна членка. Щаб квартирата на организацията беше открита на 26 февруари 2009 год. в Киев, Украйна. Има осем работни групи по следните въпроси: енергийно инженерство; транспорт; търговия и икономика; информационна наука и телекомуникации; култура; наука и образование; туризъм; борба с тероризма, организираната престъпност и разпространението на наркотици.

Общност на демократичния избор

Общността на демократичния избор е междуправителствена организация, основана на 2 декември 2005 год. от девет държави от Северна и Източна Европа в Киев. Предимно е подписана от страни от региона

между Балтийско, Черно и Каспийско море („Трите морета“). Основната ѝ задача е да насърчава демокрацията, човешките права и силата на закона в този регион.

Общността няма ясна форма. Министърът на външните работи на Украйна тогава - Борис Тарасюк например заявява, че Общността не е проект срещу някого, а по-скоро проект в услуга на демокрацията, стабилността и просперитета. Виктор Ющенко също така заявява, че инициативата не е насочена към която и да било трета страна или институция и нейната цел не е „да се сприятелява с някого срещу някой друг“, а вместо това трябва да се раглежда като „диалог между приятели, които се придържат към идеята за насърчаване на демокрацията и върховенството на закона“.

От друга страна, Георги Арвеладзе, глава на президентската администрация в Грузия, изтъква, че Общността по същество ще бъде „ос на демократичните страни, които не желаят да останат в орбитата на Русия“.

В добавка към въпроса относно нейния устав, самото членство в Общността все още не е много ясно.

Независимо от това, президентът на Молдова, Владимир Воронин, увещава Общността да изгради свои собствени институции, включително и собствена парламентарна асамблея, заявявайки, че това предоставя възможност за интегрирането на тези страни, които са избрали европейска ориентация. Конференцията във Вилнюс вече издаде какво означава всичко това, включвайки Форум на интелектуалците, НПО и младежи.

Черноморски форум за партньорство и диалог

Встъпителната сесия на Черноморския форум за партньорство и диалог се проведе през юни 4-6, 2006 год. в Букурещ. Форумът е румънска инициатива, като първоначално замисълът е да се провеждат годишни срещи на президентско равнище (местата на провеждане да бъдат на ротационен

принцип) и срещи за тематично или секторно сътрудничество през тези годишни интервали. Форумът не цели да създава нови регионални институции, а по-скоро да се превърне в редовен консултативен процес между страни от широкия Черноморски регион (определен като включващ Южен Кавказ до Каспийско море) и между тази група страни и международни организации като ЕС. След встъпителната среща, не са планирани други.

Сега, когато вече България и Румъния се присъединиха към ЕС, Форумът може да се превърне в инициатива на ЕС за сътрудничество с държавите от Черно и Каспийско море, подобно на Северното измерение - инициатива за скандинавските страни и тези от Балтийско море.

Членове: Молдова, Азербайджан,
Украйна, Грузия, Армения,
Румъния

Наблюдатели: България, Турция

Черноморско икономическо сътрудничество - ЧИС

Ситуацията през 90-те години, след промените, провокира създаването на ЧИС като отговор на новите геополитически интереси на някои страни, но тази организация не беше достатъчно силна, че да промени посоката към реална политика на вътрешно регионално сътрудничество.

На 25 юни 1992 год., държавните ръководители на единайсет държави подписаха в Истанбул обща декларация и Босфорския бюлетин, поставяйки началото на Черноморското икономическо сътрудничество (ЧИС). Нейната задача е да служи като модел за многостранна политическа и икономическа инициатива, която да хармонизира действията на страните-членки, да осигури мира, сигурността и развитието на Черноморския регион в духа на приятелските взаимоотношения.

Централата на ОЧИС - постоянният международен секретариат - е учредена през март 1994 в Истанбул.

С влизането в сила на нейния Устав на 1 май 1999 год., ЧИС придоби международна юридическа идентичност и беше трансформирана в пълноправна регионална икономическа организация: Организация за черноморско икономическо сътрудничество (ОЧИС).

Независимо, че ОЧИС има Секретариат, всяко Председателство има своите приоритети и планове в различни сфери на дейност и въпреки че държавните глави участват в много срещи, няма забележим прогрес.

Не е трудно да се открият причините. Три големи държави са част от тази организация, но никоя не е мотивирана достатъчно, че да финансира програми и проекти за съвместна реализация. Днес, двигателите на развитие на Черноморския регион са предимно ЕС и НАТО.

Никой от политиките в Черноморския регион не смята, че ОЧИС може да замени членство в ЕС или НАТО, независимо, че са били доста активни в подготовката на програми и събития на ОЧИС и равнодушни към значителната мощ и ресурси на самия регион.

ЧИС има потенциал да се превърне в допълнителен фактор при оползотворяването на значителния потенциал на националните пазари в региона. Също така притежава капацитет за сътрудничество между страните членки в сфери като борбата с трансграничната организирана престъпност, нелегалния трафик на хора и тероризма, както и за съвместни действия в отговор на извънредни ситуации, причинени от природни бедствия или индустриални инциденти.

Като страни-членки на ЕС, България и Румъния имат важна роля при прилагането на Черноморската синергия и установяването на ефикасно и прагматично партньорство между ЕС и ОЧИС.

Членове: Албания, Армения, Азербайджан, България, Грузия, Гърция, Молдова, Румъния, Руската федерация, Сърбия, Турция, Украйна

Наблюдатели: Египет, Австрия, Беларус, Хърватска, Чехия, Франция, Германия, Израел, Италия, Полша, Словакия, Тунис, САЩ, Международния черноморски Клуб, Секретариатът на енергийната харта, Черноморската комисия, Комисията на ЕС.

Парламентарна асамблея на ЧИС - ПАЧИС

Учредена на 26 февруари 1993 год. като парламентарно измерение на ЧИС, ПАЧИС се доказва като ефективен форум за интерпарламентарен диалог в Черноморския регион. Със 76 парламентарни члена, представляващи националните парламенти на дванайсетте страни членки на ЧИС, ПАЧИС улеснява мобилизацията на усилия от страна на националните парламенти, с цел насърчаването на демократични ценности, силата на закона, плуралистично общество и пазарна икономика.

Основната цел на ПАЧИС е да осигури помощ на националните парламенти в укрепването на законността и прилагането на законите, които са необходими за разработване на проектите, изработени в рамките на ОЧИС, както и да установи законодателните основи за успешна многостранна икономика, политическо и културно взаимодействие в региона.

Разглеждайки законодателството, въз основа на което могат да се разработват различни политики в Черноморския регион, трябва да споменем Букурещката конвенция. Тя определя главните принципи и приоритетни зони, които трябва да бъдат съблюдавани от всички страни и техните партньори. Следващата много важна стъпка бе учредяването на Черноморската комисия (Комисия за защита на Черно море срещу замърсяване). Тази комисия е организация, която се занимава специално с осъществяването на политиките за защита и опазване на Черно море и крайбрежната зона.

4. ЕС и черноморското сътрудничество

Днес, второто десетилетие на 21-ви век, ситуацията в региона се е променила, провокирана от множеството проблеми, пред които той е изправен - икономически, екологични, социални и т.н. и необходимостта те да бъдат посрещнати заедно. Тези проблеми могат да бъдат преодоляни по различни начини: първият може да се изпълни чрез независима политика, реализирана поотделно от силни държави, със силни и способни правителства. Вторият начин провокира нови поведенчески елементи, които изискват обща позиция на черноморските страни спрямо останалия свят.

Има различни противоречиви тези относно бъдещето на Черноморския регион и неговата позиция като граница на ЕС и НАТО. Ето защо е необходимо да анализираме ситуацията не само от позицията на външната политика. Морето все още ни свързва. Много хора от различни черноморски страни пътуват и търгуват, представители от различни етнически групи общуват помежду си, независимо от разпространението на омраза в миналото. Но регионът се нуждае от повече от търговия по чисто финансови причини, временна размяна на работна ръка за индустриални проекти, легална или нелегална миграция и трафик с различни цели.

Черноморският регион се нуждае от нещо повече. Ние трябва да помислим над това - като политици и като граждани, защото регионът е изправен пред друга заплаха - емиграция от крайбрежните зони към вътрешната част на страните.

Какъв вид сътрудничество черноморските страни биха могли да организират? Не е трудно да се пише по темата, защото по нея са изписани множество документи и основните принципи са повтаряни на много регионални срещи. Но това трябва да се разглежда като формализъм. Същността на този много важен проблем е политическата воля от една страна и дейността на гражданското общество от друга. Особено важно е да бъдат разпознати хо-

рата от региона като участници в сътрудничеството и да се подготви стратегията за сътрудничество по такъв начин, че хората да не виждат територията само като мост или, още по-лошо, като география.

Необходимо е да открием баланс между две възможности - да гледаме вътре и да гледаме вън от региона. Това може да се определи като „инициативи за вътрешно сътрудничество“ и „инициативи за общи политики“. Първото е единствено в ръцете на черноморските държави и техните правителства и има доста практични измерения. Второто трябва да включва външни партньори - ЕС и НАТО - и действителният въпрос тук е кой води процеса. Във всеки случай, човешките права, демокрацията, солидарността и толерантността са сред фундаменталните принципи, които трябва да бъдат приложени и към двете инициативи.

Настоящото на Черноморския регион е различно от миналото. Изправени пред нови предизвикателства, без желание за разширяване на вътрешните конфликти или провокиране на международни войни, черноморските страни и техните съседи през 90-те поставиха началото на Програма за регионално сътрудничество. Първата стъпка, както вече бе споменато, беше приемането на широка обща програма с инициативи в политическата и екологичната сфери, инвестициите, престъпността и корупцията, образованието и науката, таксите и т.н.

Учредяването на Парламентарната асамблея на черноморското икономическо сътрудничество засили възможностите и това укрепване на взаимодействието на парламентарно равнище е израз на реална политическа воля.

И двете структури - ОЧИС и ПАЧИС могат да бъдат определени като формула от новата геополитическа действителност.

Стъпките за създаване на нови взаимоотношения с ЕС, европейската перспектива и интеграция, както и стремежа към членството в ЕС не закъсняха. Това доведе

до пренареждане на реалната карта на региона като цяло.

Има голямо разнообразие и в двете насоки. Първо, трябва да бъде отбелязано, че и в двете инициативи, стремежът за зачитане на демокрацията, солидарността и защитата на човешките права е сериозно застъпен. Второ, трябва да се отбележи, че участниците и в двете инициативи са едни и същи - ЕС като цяло и черноморските страни като самостоятелни играчи. Трето, трябва да се добави, че съществуват много възможности за двустранни, тристранни и други формати на взаимоотношения между участниците.

Повече от очевидно е, че отговорността на днешните политици от черноморските държави е много голяма, поради това, че те трябва да се присъединят към двете инициативи - за вътрешно сътрудничество и за общи политики. Въпросът днес е доколко това са два различни пътя или това е един път за устойчивото развитие на региона. Очевидно е, че решаващо за развитието на Черноморския регион е да се намерят пресечните точки между тези два пътя. Само това може да осигури гаранция за европейско развитие на региона и установяването на формат Европейски черноморски регион.

Когато говорим за пространство на взаимодействие, не трябва да забравяме, че две от страните членки на ЕС са в същото време и черноморски страни и това може да се приеме като естествена сфера на отговорност за подкрепа и реализация на идеята за европейското развитие на Черноморския регион.

5. Черноморска синергия (взаимодействие)

Няма съмнение, че Черноморската синергия е фундаментален документ, който наследи последователните усилия на ЕС в лицето на неговите институции да постигнат мир, да гарантират човешките права и фундаменталните свободи и да ускорят демократичните процеси в Черноморския регион.

През май 2007, 15 години след учредяването на ОЧИС, Съветът прие заключението по комюникето на Комисията „Черноморско взаимодействие - нова инициатива за регионално сътрудничество“. То отправя послание към бъдещите председателства и Европейската комисия да продължат работата за един засилен и последователен ангажимент на ЕС в и с Черноморския регион. Инициативата за черноморско сътрудничество е допълваща Европейската политика за добросъседство, политиката на разширяване, установяване и развитие на партньорства и стратегически партньорства.

Регионът е от решаващо значение за ЕС принципно заради своето разположение като връзка между Европа, Централна Азия и Средния Изток и транзита на нефт и газ. Предизвикателствата пред региона включват сериозни екологични проблеми, движението на хора и стоки, трафика на хора, както и сигурността на граничния контрол. Не особено високата ефективност на икономическо и политическо управление в региона, както и бавната скорост на реформите в много от крайморските държави, се явяват както причина, така и резултат от развитието в тези проблемни зони.

Значението на Черноморския регион за ЕС беше демонстрирано с приемането на Европейската комисия като наблюдател в ПАЧИС по време на празничната среща, посветена на 15-тата годишнина на Организацията.

ЕС стигна до приемането на Черноморската синергия след подчертаването проблемите на Черноморския регион в редица документи на съюза и резолюции на ЕП, касаещи отношенията на ЕС със страните от региона и след обявения приоритет по отношение на Черно море в началото на 2007 година от германския канцлер Ангела Меркел, дължащ се на факта, че Черно море е източна граница на ЕС. Сфери на взаимодействие от общ интерес включват околната среда, сигурността, транспорта, енергийни ресурси и трансфер, образование, както и наука и култура. Важен е фактът, че сътрудничеството също така

включва перспективата в подходящото време да се изработи независима стратегия за развитието на Черноморския регион.

Много събития, организирани на различни равнища, от различни структури, показаха големия интерес, високите очаквания и в същото време големия страх, че нещо ново и неизвестно се случва, необходимостта от управление на новите процеси по начин, който би могъл да осигури стабилност и мир за хората в черноморските страни, някои от които са част от ЕС.

Черноморската синергия изцяло покрива съдържанието от инициативи за общи политики. Новите стъпки за инициативи за общи политики отварят нова страница в регионалната политика на ЕС, правейки го по този начин по-силен и по-конкурентноспособен в глобален аспект.

Демокрация, спазване на човешките права и добро управление

Черноморската синергия подчертава, че усилията на ЕС в това направление са изградени принципно на двустранна основа. Преценено е, че предприетите действия на регионално равнище могат да играят съществена роля при подкрепата и засилването на националните мерки. Следователно се заключава, че инициативите на ЕС ще подкрепят регионалните такива, насочени към изграждането на ефективни демократични институции, насърчаване на добро управление и спазване върховенството на закона чрез споделяне на опит относно мерки за опазването и подкрепата на човешките права и демокрацията, осигуряването на програми за обучение и обмен и насърчаването на регионалния диалог с гражданското общество.

В периода между 1995 и 2007 г., ЕС стартира серия от инициативи в някои страни от Черноморския регион, а именно България, Румъния, Русия, Украйна, Грузия и Азербайджан. Проблемите и трудностите, които съпровождат първоначалните усилия след промените в началото на 90-те години бяха оценени и някои нови идеи и възможности бяха дискутирани преди

приемането на Черноморската синергия. България и Румъния станаха членове през 2007 г. Преговори с различни страни от региона бяха подготвени, обсъждани и приети бяха редица документи, които подобряваха непрекъснато ситуацията. Подкрепата беше дадена на някои европейски НПО (неправителствени организации) с цел подпомагане на развитието на структурите на гражданското общество в тези страни.

За съжаление, процесът включваше много малко местни НПО и остана впечатлението за външно инспириран процес, който не взема под внимание национално признатите нужди. За това бяха открити множество причини и те се анализират при всички последващи стъпки в отношенията.

Първият от серията граждански семинари, предвидени в Черноморската синергия, по проблемите на човешките права, се проведе през месец май 2008 г. в Молдова. На събитието бяха представени стандарти за свободата на словото от гледна точка на гражданското общество. Участниците включваха представители на правителствата и членове на гражданското общество от черноморските страни. Бяха приети препоръки към правителствата относно свободата на изразяване.

Приемането на Синергията е стъпка напред, въпреки че някои специфични проблеми не бяха изяснени. Синергията разчита на двустранния и регионален подход, но, без дефиниция на конкретните проблеми, очевидно не могат да бъдат предприети целенасочени действия. Регионалните играчи могат да идентифицират проблемите, тъй като действат в същата среда, където те се генерират, но, ако ЕС иска да участва с ясна визия и мисия, трябва той самият да определи специфичните проблеми и резултатите, които иска да постигне при разрешаването им. На тази основа той може да изгради отношенията си с регионалните играчи, с ясна визия, вместо общи идеи.

Защитата на човешките права и основни свободи и спазването на общоприетите

европейски стандарти в тази насока е главен приоритет за ЕС, както и за България и Румъния, като негови членки. Ролята на България и Румъния в това отношение е много значима. България подкрепя възгледа, че международната общност има нуждата да може да отговаря на сериозните и систематични нарушения на човешките права и да взима мерки за предотвратяване на тяхната ескалация. Като страна членка на ЕС, България прие Хартата за човешките права и положи усилия за реализацията на нейните принципи, прилагайки ги към всички двустранни контакти в Черноморския регион. В този контекст, България подкрепя учредяването на Постоянен съвет по човешките права като допълнително тяло към Генералната асамблея на ООН.

Управление на движението и сигурност

Безусловно, предизвикателствата, пред които е изправен регионът, означават, че регионалната стабилност трябва да бъде главен приоритет в инициативите за общи политики.

Следвайки основните принципи на Европейската добросъседска политика, инициативите за политики трябва да осигурят най-важните стъпки за обезпечаване на стабилност и сигурност в региона.

Във фокуса на Черноморската синергия е поставено подобряването на граничното управление и митническото сътрудничество на регионално равнище, като средство за борба с организираната трансгранична престъпност (трафик на хора, оръжие и наркотици), както и за предотвратяване и справяне с нерегламентираната миграция. Подчертано е, че през Черноморския регион преминават важни канали за незаконна миграция и това придава особена значимост на регионалното сътрудничество по тези теми. Обърнато е внимание и върху предположението, че по-нататъшното засилено регионално сътрудничество ще засили качеството на прилагане на националното законодателство, по-специално при борбата против корупцията и органи-

зираната престъпност. Документът очертава какво могат да направят черноморските регионални участници, за да постигнат добри резултати. Това означава: да развият най-добрите практики, да въведат общи стандарти за съхраняване и обмен на информация, да установят системи за ранно предупреждаване по отношение на трансграничната престъпност и да изградят тренировъчни системи. Страните от региона се насърчават да развият по-нататъшно сътрудничество за принципно справяне с трансграничната престъпност, чрез предаване на опит от други подобни инициативи в югоизточна Европа и прибалтийската зона.

Заклученията на глобалния подход към миграцията, приет от Европейския съвет през юни 2007 визира серия приоритетни действия, включително установяването на Платформа за сътрудничество относно миграцията в Черноморския регион. През април 2008, ЕС реши да установи тази платформа, събирайки заедно страни-членки, агенции на ЕС, страни, граничещи с Черно море и регионални организации. Платформата има за цел да осигури фокусиран и засилен диалог по проблемите на миграцията, както и да подобри практическото сътрудничество между страните членки и страните от региона, както и между самите тези страни. Предложението за Платформа за сътрудничество относно миграцията и развитието е предназначено да допълни съществуващия диалог между ЕС и черноморските страни, между самите страни от региона, както и да добави регионално измерение по отношение справянето с миграцията. Целта ѝ е да се превърне във важен комуникационен канал с ЕС в сферата на миграцията и развитието, като представя реалностите на Черноморския регион на вниманието на централните институции на ЕС. Тя също така има потенциал да улесни потока на информация относно възможни финансови източници за проекти в региона. Има напреднали планове за финансиране на по-нататъшното изграждане на Черноморския координационен център в Бургас. От всяка черноморска държава

се очаква да установи национални центрове които ще захранват/обменят релевантна информация към/чрез Координационния център. Комисията съфинансира два проекта срещу трафика на хора чрез мерки, базирани на пазара на труда и съответни полицейски мерки.

Миграцията, и легална и нелегална, е едно от ключовите предизвикателства за сигурността, стабилността и икономическото развитие на Черноморския регион. Въпреки усилията за институционализация на регионалното сътрудничество и миграционната политика, черноморските страни продължават да се борят с тези проблеми в изолация едни от други. Регионалното сътрудничество в тази сфера не само трябва да бъде поощрявано от ЕС в документи и изявления, но също така трябва да има конкретни стъпки за изграждане на основи от активни, жизнеспособни връзки между страните от региона. Ролята на ЕС като посредник чрез организирането на различни събития, където представители на страни от региона ще участват и където специфични стъпки в борбата с общите проблеми ще бъдат дискутирани и ще бъдат начертани мерки е още една крачка напред, която може да окаже значителна помощ. Нещо повече, като участник в тези събития, ЕС ще може да играе активна роля при формирането на действията, за защита на собствените си интереси, не само чрез своите страни членки, а непосредствено.

Изграждането на мрежа със съществуващия координационен център в Бургас, трябва да бъде ускорено, така че да бъде изработена една по-съгласувана и цялостна картина относно обхвата на проблемите и методите за тяхното разрешаване.

Заетост и социални въпроси

Според Черноморската синергия ЕС трябва да подкрепя инициативи, насочени към укрепване на социалната кохезия и борба с бедността и социалното изключване, чрез схеми за техническа помощ (обмяна на информация и най-добра практика, повишаване на загрижеността, обучение).

Вече стартираха дейности на регионално равнище. Те са или насочени към специфични проблеми на Черноморския регион (като например семинар за социален диалог, който се проведе през 2008 г.), или, в по-широк контекст, са по тематични въпроси (като например семинарът за равенството на половете през ноември 2007 г.). Същите цели бяха покрити и от регионалната конференция за прилагане на Програмата за учение през целия живот през 2008, за Европейската квалификационна рамка през 2008 и т.н.

“Замразени” конфликти

Черноморската синергия вижда справянето със «замразените» конфликти чрез по-активна роля на ЕС чрез нарастваща политическа ангажираност при сегашните усилия за справяне с конфликтите (Приднестровие, Абхазия, Южна Осетия и Нагорни карабах) и разглеждането на начини за засилване на участието му. Подчертава се, че специално внимание трябва да бъде обърнато на популяризиране на мерките за укрепване на доверието в засегнатите региони, включително програми за сътрудничество, създадени специално с цел да събират заедно иначе противопоставени страни.

На справянето със съществените проблеми на управление и липса на икономическо развитие, на социална кохезия, на сигурност и стабилност, се гледа като на средство за въздействие върху цялостния климат.

Европейската комисия продължава да поддържа активната роля на ЕС в справянето с основните причини за тези конфликти, в черноморската регионална рамка. Обърнато е внимание на насърчаването на мерки за изграждане на доверие също в широк регионален контекст, включително програми за сътрудничество, специално изработени да съберат заедно иначе противопоставени страни.

Трябва да бъде намерен начин за въвлечане на всички страни - тези, които са директно въвлечени в конфликтите и онези,

които имат интереси, свързани с тези конфликти. Имайки предвид важната роля на Русия в повечето от тези конфликти и като една от големите световни сили с интереси в региона, тя също трябва да бъде включена в дейности, насърчаващи диалога и търсещи дълготрайни политики за разрешаване. ЕС като субект трябва да играе активна роля в процесите, отнасящи се към тези проблеми, като страна, която има свои собствени интереси и визия за региона.

Софийският процес - инициатива за «замръзналите» конфликти, е посветен на един от най-важните проблеми за целия свят. Целта му е да изработи една нова международна практика, която да балансира старите традиции и новите предизвикателства в международните отношения. Идеята е да се определят начини за намиране на общ подход за международните институции, които се опитват да разрешат «замразените» конфликти.

Енергетика, околна среда, транспорт

Черноморската синергия определя Черноморския регион като производствена и транзитна зона със стратегическо значение за сигурността на енергийните доставки за ЕС; регион, който предлага значителен потенциал за разнообразяване на енергийните доставки и следователно е важен компонент от външната енергийна стратегия на ЕС. Това разнообразяване е в интерес на европейските партньори от региона, както и за самия ЕС.

Комисията ще продължи да засилва връзките си с енергийните производители, транзитните страни и потребителите посредством диалог по енергийната сигурност. Този диалог ще укрепва правната и регулаторната хармонизация чрез инициативата от Баку и в рамките на ЕПД и енергийния диалог ЕС-Русия. Тази цел ще бъде търсена и чрез включването при подходящи условия в Договора за енергийна общност на Молдова, Турция и Украйна, както и чрез меморандумите за разбирателство с Азербайджан и Украйна, споразумения за парт-

ньорство и сътрудничество (СПС) и търговски споразумения, преговори за присъединяване към СТО и, при подходящи условия, посредством други двустранни енергийни споразумения. Целта е да бъде предоставена ясна, прозрачна и недискриминационна рамка, съобразена с правните достижения на ЕС, за енергийно производство, транспорт и транзитен пренос.

Черноморската синергия подчертава, че ЕС подпомага страните от региона да развият по-ясно виждане по алтернативните енергийни източници и по енергийното спестяване, което освобождава значителни енергийни ресурси.

ЕС работи отблизо с регионалните партньори за увеличаване на енергийната стабилност чрез подобряване на съществуващата и строеж на нова енергийна инфраструктура. В този контекст Комисията развива в сътрудничество с партньорите си нов енергиен коридор през Каспийско и Черно море. Този коридор ще включва няколко технически опции за допълнителен износ на газ от централна Азия през Черноморския регион до ЕС. Освен това, увеличаващите се количества петрол, превозвани през Черно море предизвиква нарастваща загриженост за безопасността и за околната среда. ЕС има особен интерес към развитието на устойчиво и екологично измерение на сътрудничеството си в региона във връзка с петрола във всички проекти за заобикаляне на трансфера през Босфора.

Следователно ЕС трябва да подкрепя значителните инвестиции, необходими за постигането на горните цели.

Комисията ще разгледа възможността за правна рамка между ЕС и региона на ЕПД, обхващаща общите интереси за сигурност на доставките, преноса и търсенето. Ще бъде започнато проучване по осъществяването, за да се определи дали е необходимо да бъде развита такава обща правна рамка, обхващаща страните производители, транзитните страни и страните потребители, която да гарантира сигурност и устойчивост.

Черноморският регион постигна добър прогрес в мобилизирането на съществуващите инструменти и ресурси. Молдова, Турция, Украйна потвърдиха намерението си да се включат във формални преговори за присъединяване към Договора за енергийна общност, който обезпечава прилагането на общностното законодателство в електрическия и газовия сектор. Грузия беше приета за наблюдател през декември 2008 год.

Що се отнася до енергийната инфраструктура, Комисията спонсорира проучване за изпълнимостта на Транс-Каспийско-Черноморски газов коридор, което проучва всички варианти за транспортиране (с и без газопровод).

Газовата криза от януари 2009 год. още веднъж подчерта степента на зависимост на ЕС от външни енергийни източници и отправи ясно послание към европейските граждани и хората, които взимат решения: Европа се нуждае от съгласувана и координирана външна политика относно енергийните въпроси. Нарастващото глобално търсене на енергийни ресурси, изключително нестабилните цени за нефт и газ и нарастващият ресурсен национализъм се нуждаят от съгласуван европейски отговор и нови инициативи. Енергийната и климатична сигурност престанаха да бъдат абстрактни идеи. Те са двете страни на една и съща монета.

ЕС се нуждае от цялостна енергийна политика, изработена от и със съгласието на всичките членки и съседи, особено в Черноморския регион. Пределно е ясно, че, докато двустранните договори и преговори са необходими, те не могат да доведат до съгласувана стратегия за целия ЕС.

Бидейки основен транзитен коридор за енергийни ресурси от Централна Азия и Каспийския басейн, Черноморският регион става все по-важен за новата енергийна политика на ЕС до толкова, доколкото стратегическите цели на тази политика се отнасят до осигуряването на енергийни доставки и диверсификация.

Проблемите с достъпа до енергийните ресурси на Каспийския регион и Централна Азия и транзита на тези ресурси през Черноморския регион до европейските пазари са въпроси от изключително значение за ЕС. В този контекст, България счита, че е много важно да се включат мерки, чиято цел е засилване на партньорството между ключовите производители/доставчици (Русия, Каспийския регион и Централна Азия), основните енергийни вносители (ЕС) и транзитни страни като Украйна, Турция и държавите от Южен Кавказ.

Черноморската синергия подчертава, че Комисията трябва да продължи да подкрепя активно регионалното транспортно сътрудничество с оглед подобряването на ефективността, безопасността и сигурността на транспортните операции. ЕС желае да ползва опита, натрупан от всички различни транспортни инициативи в зоната на Черно море.

Чрез неотдавнашното си съобщение Комисията поде дебат как да бъде засилено транспортното сътрудничество и как да бъдат направени по-резултатни различните сегашни дейности за сътрудничество. Усилията трябва да продължат в контекста на развиването на транспортните оси между Съюза и съседните страни, според направеното обобщение от Групата на високо равнище. Има необходимост от тясна координация с провежданите инициативи, за да се достигне до ясно разпределение на задачите или дори до частично сливане между вече съществуващите редовни форуми и структури. До 2015 г. стратегията за ТРАСЕКА трябва да продължи да бъде важна основа за регионално транспортно развитие.

Диалогът по транспортната политика с оглед на регулаторно сближаване ще остане централна цел. Комисията възнамерява да подкрепи набелязването на действия, които ще помогнат за постигане на еднакво и последователно прилагане на съответните инструменти и стандарти. Конкурентност, способност да се привличат транспортни потоци, подобряване

на безопасността, сигурност, взаимозаменяемост и взаимно допълване ще бъдат решаващи фактори при очертаването на бъдещите планове. Безопасността при авиацията и разширяването на общото авиационно пространство са важни цели. Предвид нарастващите нужди от транспортиране на въглеводороди, морската безопасност ще заеме едно от първите места в дневния ред. По-специално, трябва в най-висока степен да бъдат хармонизирани практиките и процедурите от Парижкия и Черноморския меморандуми за разбирателство по отношение на държавния пристанищен контрол. Комисията предлага напълно да се използват преимуществата на късите морски превози и вътрешните водни пътища, по-точно Дунава.

Комисията започна да ускорява различните усилия за сътрудничество в сферата на транспорта. Стартира проучвателни разговори със страните от региона относно удължаването на транс-европейските транспортни мрежи. Това включва възможността за подготовка на структурите по ТРАСЕКА да служат като институции за югоизточната ос.

Чрез серия от свързани проекти, Комисията засили фокуса си върху морската сигурност и безопасност. Нещо повече - тя започна да изпълнява концепцията за Черноморска водна магистрала, тясно свързана с ТРАСЕКА.

Започна работа по разширяване на общото авиационно пространство към черноморските страни, включващо подобрене на сигурността на контрола и укрепване на гражданските авиационни власти.

В момента, ЕС полага значителни усилия за стимулиране на интеграцията на съществуващите транспортни методи и използването на интермодални системи. Изграждането на цялостна мрежа от интегрирани транспортни вериги, свързваща пътища, железопътен транспорт и водни маршрути е ключова цел на Общата транс-

портна политика, както е посочено в Бялата книга за транспорта. Такава интеграция ще доведе до подобрена гъвкавост, качество и ценова ефективност и ще стимулира конкуренцията между транспортните компании, вместо между транспортните методи.

Редица препятствия все още стоят на пътя на оптималното използване на цялата съществуваща инфраструктура. Проучванията, разработени от Европейските технологични платформи сочат нуждата от нова перспектива на „транспортните системи“, която да отчита взаимодействията между превозни средства и плавателни съдове, която може да бъде изградена на европейско равнище.

Чрез различни финансови инструменти, сред които Седма рамкова програма, ЕС насърчава разработването на устойчиви, иновативни, интермодални и интероперативни регионални и национални транспортни и логистични мрежи, инфраструктури и системи.

Поради продължаващото значително нарастване цените на изследванията и разработките във всички сфери, съвместната работа на ниво ЕС е от особено значение за да позволи на една „критична маса“ от изследователи да се занимае с мултидисциплинарните предизвикателства по един ценово ефективен начин, особено що се отнася до предизвикателството на интероперативността и интермодалния транспорт, със специална отправка към водния и железопътен транспорт.

Транспортният сектор предлага добри възможности за изпълнение на добросъседските политики и политиките за стратегическо партньорство на ЕС, за установяване на пространство на просперитет, стабилност и сигурност на европейските граници. Стратегическите цели на България са да поощри транспортните връзки между черноморските страни, докато в същото време подобри нивата на безопасност и сигурност в транспортния сектор, включително чрез мерки, предложени от комюникето на Комисията

„Удължаване на главните транс-европейски оси към съседни страни - насоки за транспорт в Европа и съседните региони“ и облекчаващи вредните последици за околната среда.

Друга стратегическа цел е изграждането на Интер-модален транспорт, който е разработен заедно с няколко проекта:

- Изграждане на железопътна-морска-железопътна интер-модална транспортна връзка между страните от Черноморския регион и Европа;

- Водни магистрали;

Нови съвместни инициативи в контекста на Водни магистрали са поставени на масата за обсъждане. По-нататъшно изграждане на концепцията Водни магистрали включва анализ на текущия статут и мерките за изпълнение на концепцията, като:

- Повишаване ролята на Центъра за стимулиране на кратки плавания;
- Разработване на програма Водни магистрали за Черно море, както и Крайбрежна плавателна програма и Карта на черноморските магистрали.

Беше подписан меморандум за координираното изграждане на Черноморски пътен пръстен. Основната идея е да се свържат всички страни членки на ОЧИС.

През последните години в региона на Черно море се забелязва постоянно увеличение на корабния транспорт. Когато става въпрос за нива на безопасност, качеството на морската навигация може да бъде повишено единствено със съгласуваните усилия на всички крайбрежни страни. Един проект за повишаване сигурността на търговското плаване може да бъде от полза при споделянето на опит и повишаването стандартите на контрола, упражняван от Пристанищния държавен контрол. Проектът VTOPIS, приет от някои пристанищни администрации, би могъл да бъде идеален инструмент за подобряване на корабния трафик и за осигуряване на сигурност в региона. Готовността

за прилагане на системата от други администрации е добър знак за сътрудничество. Установяването и действието на Регионален център за мониторинг и информационно осигуряване за плаването по Черно море, в рамките на един такъв проект, би могло да разкрие реалността на модерните идеи за политики и способността за защита интересите на гражданите на Черноморския регион.

Започнато е проучване за определяне основните причини и последици от инциденти със спортни плавателни съдове и такива, предназначени за забавления, както и за предлагане на мерки за избягването на такива инциденти.

Трябва да се обърне внимание на сигурността на Черноморския регион от гледна точка на екологичните проблеми и регионът да бъде превърнат в такъв, с безопасна околна среда и понижен екологичен риск. Опазването на околната среда е един от фундаментите на устойчивото развитие. По-високият риск от екологични кризи директно се отразява върху живота и смъртността при хората, стабилността на икономиката и сигурността на засегнатите страни и, в някои случаи, стабилността на цели региони. Икономическият просперитет, доброто управление и решаването на „замразените“ конфликти - всичко това може да бъде подкопано в случай на екологична катастрофа, която да дестабилизира региона за продължителен период от време.

Що се отнася до опазването на околната среда, както е записано в Черноморската синергия, страните членки ще бъдат стимулирани да работят в рамките на регионалните морски конвенции. Изпълнението на многостранните споразумения и по-широкото стратегическо партньорство са също важни, както са и регионалните действия за борба с климатичните промени.

Комисията проучва условията за присъединяване на Европейската общност към Конвенцията за защита на Черно море от замърсяване. Подкрепила е проучва-

ния за правните промени, които ще ѝ позволят да се присъедини. Особено уместно е пълноправното членство в Букурещката конвенция от гледна точка на наскоро приетата Рамкова директива за морска стратегия. Последната разчита до голяма степен на регионалното сътрудничество, включително рамката на регионалните морски конвенции.

Започнала е работа по изследване изпълнимостта на прилагането на подхода на оперативната група DABLAS за други екологични сектори, като най-обещаващата сфера са отпадъците. Нещо повече - Комисията стартира проект, който да продължи и да интензифицира работата на работната група. Като резултат, Секретариатът на DABLAS ще осигури услуги за целия регион на DABLAS, както и директни инвестиции за проекти, свързани с управлението на речните басейни.

Комисията полага усилия за фокусиране върху укрепването на капацитета на страните от Черноморския регион за прилагане на Протокола от Киото и да участват в международните преговори за споразумение след 2012 год.

През 2008 год., ЕС подкрепи инициатива за установяване на информационна мониторингова система за защита на Черно море и крайбрежната зона чрез намаляване замърсяването от нефт. „Екологичен мониторинг на Черно море: мониторинг и информационна система за намаляване на замърсяването от нефт“ е пилотният проект, финансиран директно от ЕС чрез Черноморската комисия в Истанбул.

Изпълнението на проекта трябва да позволи на крайбрежните държави по-добре да предотвратяват и отговарят на оперативно/случайно/незаконно замърсяване с нефт. В рамките на този дългосрочен проект и в подкрепа на вземане на решение към намаляване/елиминирание на нефтени замърсявания в Черно море, проектът ще преследва следните цели: подобрена информационна система за борба с нефтените замърсявания;

подобрена система за мониторинг на оперативните и случайните нефтени замърсявания; подобрена мониторингова система за оперативни и случайни замърсявания; подобрени възможности за реакция, включително управление на риска и планиране на извънредни ситуации.

Предстоят дискусии с партньорите от ЕС касаещи регионални усилия за справяне с климатичните промени.

Необходим е много строг мониторинг и контрол в тази сфера, имайки предвид сериозността на материята. ЕС трябва да играе важната роля на гарант за опазване водите на Черно море, както и неговата флора и фауна. Трябва да се проведат преговори за прилагане на високи стандарти.

ЕС трябва да има последователна и задълбочена стратегия, която взема под внимание цялостната ситуация в региона, касаеща околната среда - двустранни отношения, многостранни споразумения, различни регионални инициативи и т.н. Резултати могат да бъдат постигнати като се гледа цялата картина, а не само нейните съставни части.

Други аспекти на Черноморската синергия

Уроците, научени при осъществяването на програмите за регионални политики по отношение на Румъния и България могат да бъдат превърнати в ползи за програми за регионално развитие за целия район.

Включването на регионални организации трябва да гарантира подходящо равнище на регионално сътрудничество, следвайки примера на ОЧИС, към която принадлежат всички страни от региона. Организациите на гражданското общество, под егидата на Черноморския форум, също биха могли да осигурят плодотворна среда за инициативи за сътрудничество.

Важно е да споменем, че Черноморската синергия не предлага създаването на нови структури или институции и разчита на черноморските държави и взаимно-

действието между тях, било то базирано на двустранни отношения или дискусии на регионално равнище.

Отношенията ЕС - ЧИС са разглеждани като връзка, осигуряваща главно диалог на национално равнище. През юни 2007 год., Комисията придоби статут на наблюдател в ПАЧИС.

Заздравяването на Европейската политика на добросъседство, включително и изграждането на тематично измерение към нея и постепенното развитие на подробни и всеобхватни споразумения за свободна търговия, би трябвало да обогати черноморското сътрудничество. Регионалните контакти трябва да бъдат улеснени чрез премахването на препятствията за легитимирането на пътуването и насърчаването на университетски обмени чрез програмите Еразмус Мундус и Темпус. Възможностите за съседски инвестиции за страни с планове за действие по Европейската добросъседска политика ще помогнат за финансирането на инфраструктурни проекти, особено в сферата на енергетиката, транспорта и околната среда.

Позицията на ЕС е, че подобряването на регионалното сътрудничество не е насочено към разрешаването на дългосрочните конфликти в региона, но ще улесни създаването на по-голямо взаимно доверие, което ще допринесе за премахване на съществуващите пречки.

Събитията от август 2008 в Грузия и газовата криза от януари 2009 в отношенията между Русия и Украйна показва, че ЕС не беше готов да се изправи пред тези заплахи, които са в региона. Дефакто Черноморската синергия не идентифицира каквито и да било заплахи и рискове. Тя просто предлага сфери за сътрудничество, основани на минал опит на взаимодействие с отделни държави или групи от държави. Това игнориране на рисковете води до невъзможността да се разбере защо такива проекти за сътрудничество са затруднявани. Черноморската синергия е в процес на работа,

но няма бизнес предложение за региона. За успешната реализация на някой проект, трябва да си готов да определиш колко си готов да инвестираш в него, колко време ще отнеме, от кого се нуждаеш за неговото осъществяване, но също така и какви рискове включва и какво трябва да бъде направено за да бъдат минимизирани. ЕС вече реши с кого да си сътрудничи и колко да инвестира, но не е взел под внимание рисковете и действията за тяхното минимизиране.

Справянето с повечето проблеми, пред които е изправен Черноморският регион, е в ръцете на централните правителства. Независимо от това, подкрепата за подобни инициативи, както и понататъшното реално осъществяване за минимизиране на рисковете и противопоставяне на заплахите за бъдещото развитие на Черноморския ареал са в ръцете на местните власти от съответните страни. Нещо повече - рискове, свързани с екология, нелегална миграция, трансгранична организирана престъпност, безопасност на плаването, сигурност на тръбопроводите, както и сигурност и безопасност на транспортната инфраструктура могат да бъдат минимизирани и дори разрешени именно на регионално равнище, като се използват местни съоръжения и съществуващи финансови инструменти.

6. Черноморско сътрудничество - проблеми и перспективи

Инициативите за вътрешно сътрудничество имат голямо значение за самите черноморски страни, давайки им обща стартова позиция за равни права в техните отношения с външния свят.

Извънредно трудно е да се прокара разделителна линия между двете инициативи („инициативи за вътрешно сътрудничество“ и „инициативи за общи политики“), въпреки че всяка една е предмет на различни приоритети.

Ето защо е много важно да кажем, че двете инициативи трябва да работят заедно за осъществяването на целите във всички сектори на социално-икономическия живот, както и общите цели в международен аспект.

Сътрудничеството в рамките на по-голямата част от региона може да следва секторните политики. Не може да не се отбележи, че отношенията между черноморските страни и тяхното сътрудничество днес следват традициите, които са били създадени през дълги исторически периоди, независимо от многото промени и обрати. Сътрудничеството е преминало през различни формати и модели, имало е различен успех, но винаги е съществувало и една значителна част от него се е реализирала чрез морето.

В контекста на сътрудничеството между страните от Черноморския регион, трябва да гледаме региона в неговата цялост или, с други думи, „Широкия черноморски регион“. Именно този по-широк и систематичен подход към всички компоненти може да осигури адекватен подход, оценка и ефективни методи на взаимодействие и сигурност. Този подход помага за идентифицирането на всички предизвикателства, които могат ефективно да бъдат решени чрез взаимодействие и използване на различни по формат организации и използвайки възможностите на отделни държави с необходимия опит и знания. Интересите на страните от Широкия черноморски регион и възможността от влияние върху процесите трябва да бъдат взети под внимание, както и начините за тяхното въвличане в различни регионални инициативи. Трябва да бъде търсен и диалог, така че страните да чувстват, че са част от региона, представляват не само себе си, а и други участници от ареала и са активен участник в регионалните процеси, което ще им предостави възможността открито да заявяват своите интереси. Ако те бъдат оставени извън тези процеси, това може да провокира недоверие и липса на откритост и пред-

сказуемост, което може да създаде препятствия за постигане на прогрес в Черноморския регион в различни сфери.

Необходимо е да обърнем по-голямо внимание на двустранните и многостранните отношения, които търсят различни равнища и форми за сътрудничество - такива като срещи, дискусии, научни обсъждания, конференции и др. Особено внимание трябва да се обърне на тези двустранни отношения, които включват и страните членки на ЕС от региона т.е. България и Румъния. ЕС е една от страните при формирането на политиките и защитата на интересите в Черноморския регион. Черноморските страни ще следват своите общи интереси и ЕС не може директно да налага решения, когато те не отговарят на техните интереси. България и Румъния, като страни членки на ЕС и като черноморски страни, са обвързани с общата политика (на ЕС) и с неговата визия за региона, но в същото време те защитават и регионалните интереси в съзвучие с останалите черноморски страни. Ето защо двустранните отношения между тези две страни и останалите от региона могат да се окажат от голямо значение за възможността ЕС да реализира своите цели и политики по най-ефикасния начин.

Един от основните проблеми в моделите на сътрудничество, които могат да бъдат създадени между черноморските държави, е координацията. От това произтича и ролята на организациите, създадени от самите страни, които от една страна играят иницираща, от друга страна модерираща роля, предназначена за постигане на целите на вътрешното сътрудничество и диалог. Многобройни срещи, дискусии, конференции, кръгли маси и т.н. са организирани именно под модериращата роля на различни организации и институции. Последваха ги много проекти, фокусирани върху различни части на Черноморския регион.

Сътрудничеството в сферата на околната среда е една от основните теми в черноморския басейн. Екологичните влияния не познават граници, така че поддържащите

моменти трябва да бъдат разглеждани като база за всяка национална политика в региона. Но тяхната оценка, както и дейностите, отнасящи се към тях, се осъществяват на различно ниво, с различни приоритети и с различни скорости - тук трябва да имаме наум различния статут на страните и силните политически процеси по установяване на техния нов статут след радикалните промени в началото на 90-те години. Подвластността на екологията на други фактори, затварянето на някои екологични проблеми в самите страни и недостатъчната откритост и сътрудничество със съседите често създават проблеми в черноморската екологична зона.

В сложния лабиринт на двустранни и многостранни отношения, страните от региона трябва да очертаят една ясна политическа линия и основни принципи, които заедно трябва да поддържат по-нататък при изграждане на различни в това число и международни споразумения, излизащи от рамките на региона. Ако това не се случи, Черноморският регион ще продължи да бъде експлоатиран като трансферна зона на сурови материали или транспортен коридор без добавена стойност, включително и политическа и без какъвто и да било капацитет да бъде „играч“ в полето на „зеленото сътрудничество“. С други думи, регионът ще продължи да бъде предмет на обикновени дискусии, обяснения и тълкувания. Необходимо е за всяка страна, на принципа на включващия подход, да се определи собственият ѝ принос за екологията на Черно море и заедно с останалите черноморски страни да го отстоява на всякакви равнища.

Заедно, страните подслоняват едно богато наследство, природни дадености и е от голямо значение те да бъдат защитавани със собствени сили и да бъдат използвани като ключ за икономическото и социално развитие.

Тежкия трафик на корабоплаване в черноморския басейн изисква изграждането на политика за контрол, възможности за спешни реакции в случаи на бедствия или аварии на територията на Черно море,

включително сътрудничество от гледна точка на финансовите и човешките ресурси, както и научния потенциал, които трябва да бъдат използвани.

Планините, горите, езерата, бреговата линия и крайречните насадени поля в региона все още са относително непокътнати и осигуряват критични екологични услуги за местното население и националните икономики. Това може да се използва за създаването на така наречените „зелени индустрии“ както в национален, така и в регионален мащаб, целящи устойчивото развитие на региона.

Природното богатство на региона в действителност е под голям натиск в днешно време. Морските ресурси в Черно море са намаляли заради прекомерния риболов, замърсяването, непланираното развитие на крайбрежните зони, презастрояването и натоварения морски трафик, уникални екосистеми като тези в Кавказкия регион, делтата на Дунав и източните Карпати са под заплаха. Плодородната земя; дървеният материал за хартия, дървесина и строителство; водата за насаждения; реките за плаване и крайбрежните ресурси за комерсиален риболов и туризъм; продължаващото търсене на нефт и добивът на газ; индустриализирането на крайбрежните зони са само някои от ресурсите под заплаха. В добавка към това идва обезкуражаващата сянка на резултатите от климатичните промени, които ще засегнат наличността на придорните ресурси по непредвидими начини.

Екологизирането на черноморското сътрудничество, както и на Черноморската стратегия, чиито елементи определено се създават днес, е от ключово значение за запазването на региона.

В този смисъл, Черноморската комисия и Черноморската програма за околна среда преследват следните цели:

- Въвеждане на нови платформи за сътрудничество с цел да се подчертаят регионалните перспективи, установява-

- щи по-добри регионални приоритети и увеличаващи надеждността на страните на регионално равнище;
- Представяне на принципите на управлението на водите, намерили място в Рамковата директива за водите на ЕС;
 - По-нататъшно засилване капацитета на заинтересованите в процеса на взимане на решения - национални власти и институции, научни и бизнес общности, НПО, Черноморската комисия и нейния секретариат;
 - Налагане на по-добро разбиране на статута на Черно море и тенденциите-представяне на една хармонизирана и ефективна Система за мониторинг на Черно море;
 - Прилагане на политически действия, включително изменения в националното законодателство, където е уместно, добавяне на нов протокол към Конвенцията или използването на други международни инструменти;
 - Представяне и разпространение на подхода с поглед върху басейна, със специално внимание върху транспорта в крайбрежните държави на релевантни директиви на ЕК, които се занимават с практики за управление на околната среда;
 - Подобряване на координационните механизми с традиционни партньори на Черноморската комисия и Черноморската програма за околна среда;
 - Създаване на по-добра среда за прилагане на най-различни инвестиционни проекти, включително стратегически партньорства с донори и международни финансови институции, както и осигуряване на подходяща употреба на различни финансови инструменти.
- Следният лист описва възможни проекти за управление и защита на водите, включително предложения за съвместно управление между черноморските страни и страните членки на ЕС:
- Техническа помощ за местните крайречни власти (с юрисдикция в Черноморския басейн), за Черноморския регион около Варна (Директорат за управление на водите в Черноморския регион), за покриване на изискванията на общностното законодателство и международните конвенции по отношение на мониторинга и управлението на крайбрежните води;
 - Осигуряване на помощ за местните крайречни власти в Черноморския регион за подготовка на Национален стратегически план за действие за предотвратяване от замърсяване на Черно море, в допълнение на Плана за управление на Черноморския басейн;
 - Техническа помощ за проучване на контактната зона между повърхностните и подземните води в изпълнение на изискванията на Рамковата директива за водите на Черноморския басейн - съвместно с Румъния;
 - Осигуряване на помощ за местните крайречни власти в Черноморския регион за подготовката на Пилотни планове за управлението на речния басейн;
 - Прилагане на биологичен и хидроморфологичен мониторинг на крайбрежните морски води в изпълнение на Рамковата директива за водите - съвместно с Румъния;
 - Оценка на замърсяването посредством трасиращи елементи в крайбрежните водни територии, използвайки методи за проучване в съответствие с изискванията на Рамковата директива за водите. Определяне на естествени и минали концентрации- съвместно с Румъния;
 - Оценка на възможността на реките в Черноморския басейн за самопочистване- съвместно с Румъния и други страни от Черноморския басейн;
 - Облекчаване на интрузията върху солеността по черноморското крайбрежие- съвместно с Румъния, Турция и Грузия;

- Споделяне на опит с местни власти, отговорни за мениджмънта на Черноморския басейн в областта на управлението на риска и предотвратяването на кризи в определен речен басейн - съвместно с Русия и/или Украйна.

Една голяма стъпка напред в сътрудничеството между черноморските страни е тяхното участие в съвместната оперативна програма на Черноморския басейн 2007-2013. Самата програма е също потвърждение на интегралния подход при прилагането на две инициативи - за вътрешно сътрудничество и за общи политики. Основните цели на програмата обхващат най-важните сфери в търсенето на нови решения на регионално равнище:

- Подкрепа на трансграничното партньорство за икономическо и социално развитие, основаващо се на общи ресурси;
- Споделяне на ресурси и компетенции за защита и опазване на околната среда;
- Подкрепа на културни и образователни мрежи за установяване на обща културна среда в басейна;
- Програмата вече е провокирала и със сигурност ще продължава да създава нови партньорства, които се включват в идеята „обща граници, общи решения“.

По отношение на околната среда в региона, трябва да има сътрудничество между черноморските страни в съответствие със стратегическите цели и препоръки за морската транспортна политика на ЕС до 2018 год. Добре известно е, че морският транспорт е сравнително екологично здрав метод на транспорт, който въпреки всичко има потенциал да стане по-чист, отколкото вече е. Повече от необходимо е сътрудничеството в усилията чрез постепенно намаляване на въглеродородните емисии и изхвърляния от плавателните съдове и пристанищните инфраструктури да се противодейства на климатичните промени. В този смисъл, черноморските държави ще бъдат много важни участници в рамките

на „едно европейско море“ и, следователно, в изграждането на Европейска морска транспортна политика като част от общото морско пространство на ЕС.

Сътрудничество в морската политика и риболова

Черноморската синергия изтъква, че появяващата се морска политика на ЕС трябва да обхване всички страни в региона и да се фокусира върху развитието на междусекторна мрежа за морско сътрудничество, както и върху подобряване сътрудничеството и интеграцията по отношение на наблюдението на морето. Що се отнася до риболова, управлението на рибните ресурси трябва да бъде заздравено, така че да поощрява устойчивата и отговорна употреба на стоката.

В рамките на приетата Интегрирана морска политика за ЕС, Комисията насърчава по-доброто сътрудничество между националните власти, отговорни за офшорните дейности на правителствата, включително Западния черноморски регион, чрез създаването на интегрирана мрежа от системи за морско наблюдение. В този контекст, тя (Комисията) също така ще отчете и възможността за разширяване на една такава мрежа към други черноморски страни, които не са част от ЕС.

Черноморските държави вече са установили Ексклузивни икономически зони и в настоящия момент се подготвят да изградят регионална Стратегия за интегрирано управление на крайбрежната зона. През 2008 год., Комисията прие Пътна карта, за да улесни развитието на морското пространствено планиране. Страните членки в Черноморския регион са окуражавани да започнат свои собствени разсъждения относно морското пространствено планиране и да учат от опита на други страни членки.

Комисията е в процес на установяване на Европейска мрежа за морско наблюдение и данни за всички морски басейни, включително Черно море.

Мерките на ЕС за управление на риболова са установени в Наредба на Съвета, която определя възможностите за риболов и условията, отнасящи се до определени рибни ресурси, приложими в Черно море за съответната година. Тези мерки се отнасят само за България и Румъния, но към управлението на риболова и правилните подходи спрямо екосистемата трябва да включват всички страни около Черно море. Комисията е започнала да работи върху варианти за установяване на регионално сътрудничество за управление на риболова, но тук е от съществено значение вътрешното сътрудничество между самите черноморски страни и изпъква отново ролята на организациите, създадени от тях за да се приложат всички тези политики, както и да се отстоява интересът на региона като цяло.

Притесненията относно това, че в Европа се продава чужда риба и относно това какво ще се предприеме във връзка с бъдещето на европейската рибна индустрия, бяха изразени по време на изслушване на Комисията по риболов на 8 април 2010 год. Прекомерният улов, намаляващите ресурси и спадащите цени са причинили една перфектна буря, която смазва рибната индустрия и това се отнася особено за черноморския регион.

Според данни на Комисията, 30% от рибните запаси са овтвърд, както те определят, „безопасните биологически рамки“. Казано по-просто, това означава, че не е възможно производството на достатъчно количество, което да компенсира хванатия улов. Особено тежко е състоянието с треската в Северно море, където повече от 9 от 10 риби са уловени преди да успеят да се размножат.

Надигат се критики срещу текущата търговска политика на ЕС, че стимулира пълното премахване на продуктите с тарифни протекции, секторния риболов и аквакултури, което може да бъде катастрофално за европейския риболов, тъй като ще бъде в непосредствена конкуренция с трети страни.

Най-тежко регулираната риболовна флота в света трябва да се придържа към минимални цени, установени от ЕС, докато „често по-долнокачествени продукти“ се допускат в ЕС на много ниски цени. Средната цена на рибата е намаляла с 18% от 2005 год.

Рибните производители също така заявиха, че искат по-ясно етикетиране и прозрачност, за да могат да се конкурират със заместителите на видовете бяла риба и обработената риба от трети страни, както и балансиране на търсенето и предлагането на рибния пазар на ЕС.

Производителите искат да се задържи „отказната цена“ - минимална цена, която гарантира задържането на пазарните цени. При положение, че те все още не могат да намерят купувач на минималната цена, установена от ЕС, рибата ще бъде изтеглена от пазара.

Много от реформите от 2002 год. се концентрираха върху субсидирането на нарязването на плавателни съдове, за да се намали капацитетът на риболов.

Председателят на Комисията по риболов към Европейския парламент Кармен Фрага Естевес предупреди да не се разчита прекомерно на вноса и по този начин да изгубим нашата собствена риболовна флота. „Ако зависим повече от вноса, предлагането няма да бъде гарантирано, нито ниските цени“, заяви испанският член на ЕП от Европейската народна партия.

Ключов проблем пред всяка реформа е какво трябва да се направи, за да се намали количеството на „хванатата между другото риба“ - а именно риба, хваната и след това хвърлена обратно в морето.

Силният скептицизъм относно това какво би могло да се направи за минимални цени вероятно ще се промени чрез разумни действия, за да се избегнат инциденти на масово унищожение, какъвто е наблюдаван в Швеция, където 5000 тона треска са изхвърлени между 1995 и 1996

година. „Европейските рибари не трябва да ловят за бунището, а за потребителите“, заяви председателят на Комисията по риболов към ЕП. Очевидно тук ролята на черноморското взаимодействие е от ключово значение.

Търговия

В сектора на търговията, както е записано в Черноморската синергия, по-тясното икономическо сътрудничество, което трябваше да стимулира търговската либерализация, трябва да се опира на преференциални търговски отношения, присъединяване към СТО (Световната търговска организация), споразумения с Русия и Украйна и въвеждането на търговските и икономически разпоредби на плана за действие на Европейската политика за добросъседство. ЕС продължи да насърчава регионалната черноморска търговска либерализация, подкрепяйки в частност усилията на партньорските страни да се присъединят към СТО.

Изследвания, наука и технологии

Сътрудничество в контекста на мрежи за изследвания и образование е друг аспект от взаимодействието. Целта му е изграждането на онлайн услуги и електронна търговия, насърчаване включването на всички страни от региона в паневропейската научноизследователска инфраструктура GEANT и осигуряването на високоскоростна връзка. Черноморските страни използват различни финансови инструменти, включително програми на ЕС за образование и наука. Програмата Темпус, Еразмус Мундус, която разшири географските измерения, Седма рамкова програма са другите инструменти за сътрудничество в сферата на висшето образование и науката.

В полето на науката и технологиите, ЕК възнамерява да засили изграждането на капацитет и диалог с черноморските страни, посредством Седма рамкова програма за научни изследвания, както и други релевантни инструменти.

Черноморските страни използват основно двустранни договори и споразу-

мения за сътрудничество в сферата на образованието. Нещо повече – много конкретни споразумения между университети и други образователни структури са подписани или са удължени в периода на промените. Установена е Черноморска университетска мрежа, чиято дейност е посветена на засилване сътрудничеството в областта на образованието и науката. Темите на 10-тия Конгрес на Черноморската университетска мрежа – Университети и Общност включваха „Сътрудничество между и изграждане на Университети през 21 век“ и отговора на предстоящата конференция в Севастопол, Украйна относно приоритетите на ЕС и новата стратегия Европа 2020. Това също така показва амбицията за създаване на капацитет и конкуренция при висшето образование и реализиране на сътрудничество на всички възможни нива. Разбирането на важността и значението на ролята на висшето образование в региона е отразено в националната подкрепа на черноморските страни за всички тези събития, както и контактите с европейските институции и различни европейски структури.

Комисията подкрепя институционалното сътрудничество и структурните реформи във висшето образование чрез програмата Темпус. Черноморското регионално сътрудничество в областта на висшето образование ще спечели от новата фаза на програмата, която ще даде приоритет на многостранните проекти. Сътрудничеството в сферата на висшето образование и академичната мобилност продължават да бъдат подпомагани чрез програмата Еразмус Мундус.

Комисията повиши капацитета на интернет през Черно море до изследователи в Южен Кавказ (Армения, Азербайджан и Грузия) като задейства най-голямата в региона компютърна мрежа за изследователска дейност и образование. Финансираната от ЕС регионална мрежа за научни изследвания и образование – Черноморско съединение, свързва страните от Южен Кавказ с паневропейската научноизследователска инфраструктура GEANT, която

вече обслужва 30 милиона изследователи. Новата връзка ще позволи на изследователите и студентите да си сътрудничат с техните европейски партньори от 40 страни, споделяйки огромни количества данни през мрежата.

Комисията също така подкрепя регионалното научно сътрудничество чрез проекта INCONet EECA, който стартира през чнуари 2008.

Сътрудничеството в сферата на образованието, науката, научните изследвания и иновациите, опиращо се на съществуващи отношения между страните от региона е необходимо.

Това, което е нужно, е сътрудничество между ЕС и страните от Черноморския регион за създаване на политики, фокусирани върху образованието, изследванията и науката, инфраструктурата, културното разнообразие и толерантността и следконфликтното възстановяване.

С цел да се стимулират изследванията и иновациите, Парламентът прие Национална стратегия за развитие на научни изследвания 2009-2018. Документът предвижда постепенно нарастване на публичните разходи за научни изследвания и иновации, докато те не достигнат приблизителното ниво за ЕС. Стратегията предвижда и държавно осигурена финансова подкрепа за нови компании, които възприемат високо технологични научни продукти. Държавата ще използва различни инструменти за рисково финансиране – рискови фондове, гаранционни фондове и т.н.

Туризмът

Туризмът е един от основните източници на приходи за населението от крайбрежните зони. Всяка година в държавния бюджет постъпват стотици милиони евро, получени от печалбите от черноморските курорти. По тази причина, този отрасъл трябва да бъде така развит, че да предлага постоянно подобряващ се продукт за своите клиенти, които, в повечето случаи, са граждани на ЕС. Успешното развитие на

туризма е директно свързано със стабилността на региона и екологичната ситуация. Успешната политика в тази сфера ще бъде гаранция за по-нататъшно развитие на туризма.

Туризмът трябва да бъде признат от ЕС като сфера на интерес, трябва да бъдат дефинирани проблемите и да бъдат предприети специфични стъпки, така че да бъдат постигнати задоволителни резултати. Туризмът е важен също така поради факта, че свързва непосредствено хора от различни страни и култури и им позволява да взаимодействат без посредничеството на институция. Това е един от начините за подобряване отношенията между държавите и преодоляване предразсъдъците и проблемите, които принадлежат на миналото. Туризмът в черноморските страни би могъл да бъде по-успешен, ако много от все още съществуващите проблеми бъдат разрешени, като например организационни, визови и др. Това изисква специфични решения и гъвкави политики в самия регион и на ниво ЕС- черноморски държави.

Борба с корупционни схеми и измами

Една от главните цели на европейските политики е устойчивото развитие и то се отнася в пълна степен и за Черноморския регион. Друго важно нещо обаче е хармоничното развитие на отделни региони, както и повишаване стандартите на живот – фактори, които ще променят цялостното състояние на региона. Активни корупционни схеми и схеми за измами могат значително да затруднят и, в случай на липса на съответни действия, могат да попречат на постигането на гореспоменатите цели. Това може да доведе до дисбаланс на интересите и на развитието и предоставените възможности няма да бъдат използвани за общо развитие, подобряването на стандарта на живот може да остане само едно добро намерение. Допълнителен резултат от разрастващата се корупция може да бъде подкопаването доверието на хората относно ефикасността на ЕС като субект, което от своя страна ще се отрази върху международния имидж на Съюза и ще

даде повод за критики и атаки. Нещо повече, това може да повлияе върху имиджа му на международната сцена и да разруши възможностите, които вече създаде европейската интеграция на страни от региона.

Интеркултурен диалог

Межкултурният диалог може да послужи като база за разбиране на сътрудничеството в други сфери. Черноморският регион е област, където си взаимодействат множество различни култури и религии.

Културното и историческо наследство на Черноморския регион разкриват много общи черти, езиците на някои от хората имат близък произход. В някои исторически периоди на развитие, този регион е притежавал и обща идеология.

За да предотвратим всякакви напрежения в тази сфера днес, е необходимо межкултурният диалог да бъде засилен. Недопустимо е регионът да става сцена на конфликти, основаващи се на различни култури и религия. Това, което трябва да бъде изведено на преден план са общите цели и ценности, които трябва ясно да бъдат демонстрирани, както и силната воля за тяхното спазване и подкрепа. Интеркултурният диалог може не само да се окаже незаменимо средство за постигането на тази цел, но също така може да спомогне за културното обогатяване на всяка страна от региона и бъдещото развитие на по-силни добросъседски отношения, основани на взаимно доверие и разбирателство. Политиките за опазване на културното историческо наследство, традиции, прозиход на езика и общуване на някои от езиците от региона могат да изиграят ролята на мост за едно общо бъдеще. Межкултурният диалог и сътрудничество в културната сфера могат да помогнат на региона да стане по-сплотен и да го приближат до един регион с еднородни характеристики или идентичност. Програмите за сътрудничество за културен обмен, регионални фестивали, фолклорни и занаятчийски панаири, съвместно изследване на културно-историческото наследство, са сред инструмен-

тите, които биха могли да променят напрежението, акумулирано през последните години. Сферата на културата е истинският мост през морето и географските граници. Вътрешното културно сътрудничество трябва да бъде съчетано с инициативи на ЕС за общи политики.

Не е нормално хората от Европейския съюз да знаят повече за Черноморския регион, отколкото хората от самия регион. Има много НПО и асоциации, които биха могли да създадат координационни центрове и мрежи за разпространение на информация и ако това се случи на регионалните езици, то това би бил най-добрият начин за стабилност и разбирателство. Да говорим в един глас на различни езици е по-добре, отколкото да говорим в много гласове на един език. Тук разумната политика на езиковото многообразие е повече от ключов фактор.

7. Ролята на България в черноморското сътрудничество

В тяхната „двойна“ роля, България и Румъния, като страни членки както на ЕС, така и Черноморския регион, биха могли да играят много важна и укрепваща роля в процесите, които се случват в региона. И двете държави могат да бъдат действителни преводачи и защитници на политиките на ЕС пред правителствата и хората от Черноморския регион. Тази роля се базира на наследените добри отношения и контакти с други страни през минали периоди на тяхното общо развитие. Първото задължение на България и Румъния като членове на ЕС е да приложат принципите и приоритетите в политиките на ЕС. Второто задължение, като черноморски страни, е да подкрепят осъществяването на тези политики на територията на Черноморския басейн, като прогресивни, да се въведат нови модели за сътрудничество и засилване на социално-икономическото развитие, което е от интерес на Черноморския регион.

Има два допълнителни факта, които подсилват позицията на България, като ва-

жен фактор в черноморското сътрудничество и засилват значението ѝ в Балканския регион: южният съсед на България е Турция - кандидат член на ЕС и същевременно черноморска страна; на запад България граничи със Западните Балкани. Формирането на това пространство между Черно и Адриатическо море и развитието на възможности за интеграция към европейските политики, чертаят обширна перспектива за една действително обединена Европа.

Като страна, която специално изпълнява ролята на „мост“ между Западните Балкани и Черно море, България може да акумулира и създаде нови инициативи, които могат да бъдат определени като „стабилизиращи“, вземайки под внимание също така добрата история на нейните отношения с балканските страни и със страните от черноморското крайбрежие.

Демокрация, човешки права и добро управление

България допринася като поддържа добри отношения със всички страни от региона и служи като пример за добри практики, защита на човешките права и демократичните свободи. Всяка година се организират множество форуми, кръгли маси и дискусии с международно участие на които се дискутира по тези въпроси и се представят възможностите и необходимите действия в този аспект. България също така е и активен член на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, чиито приоритети и действия засягат вече споменатите въпроси.

Движение и сигурност

България активно преследва политика, целяща осигуряването на надеждна защита и контрол на външните граници на ЕС. Тези дейности са фокусирани върху ефикасната борба с тероризма, трансграничната престъпност, нелегалната миграция и трафика на хора, нелегалния трафик на стоки, наркотици, оръжия и т.н.

На национално равнище е подготвен и се прилага пакет от законодателни, институционални, административни и организа-

ционни мерки, така че да отговори на заплахите за граничната сигурност в акваториалните територии и да изгради ефикасна система за защита и контрол на морската граница.

България е подготвена да вземе участие във всички форми на трансгранично сътрудничество, целящо да подобри сигурността и стабилността в Черноморския регион и да съответства на приложимите международни и общностни закони в тази сфера.

С цел да повиши ефикасността на граничния контрол на външната граница на ЕС, България отвърща на следните проблеми: повишена вътрешна сигурност в региона чрез подобряване сътрудничеството между всички тези институции в черноморските страни, които се занимават с националната и навигационната сигурност, защита на морските граници и околната среда чрез хармонизация на техниките на анализа на риска; подобряване координацията на съвместни операции и претърсване за нелегални имигранти, нелегален пренос на наркотици, оръжия и опасни вещества; съвместно разработване на методология за борба с корупцията в специализираните агенции на черноморските страни.

С цел да подобри комуникацията и координацията между Националните гранични координационни центрове на черноморските страни, България работи за подобряване на координацията между граничните агенции в Черноморския регион и в частност засилването капацитета на Черноморския граничен координационен и информационен център в Бургас и Националния граничен координационен център на черноморските страни.

Реализирането на успешни демократични реформи за икономически растеж и повишено благополучие на гражданите в Югоизточна Европа е процес, директно свързан с резултатите от противодействието на трансграничната престъпност. В това отношение България обръща голямо внимание на

развитието на регионалното сътрудничество с цел подобряване нивото на сигурността и поддържане стабилността в региона. Ефективната защита на нашите граници е от изключително значение за постигането на тази цел. Имайки предвид позицията на България като външна граница на ЕС, този въпрос е разглеждан като ключов приоритет и специално внимание се обръща на законодателството и институционалния капацитет, който е необходим за ефективния граничен контрол.

България успешно прилага Интегрираната стратегия за управление на границите (чиято цел е „интегриран и глобален отговор“ на предизвикателствата, предизвикани от феномена на незаконната имиграция през общите външни граници) и нейния план за действие. България също така работи и по подготовката и реализацията на модерни форми на обмен на информация на международно ниво: използването на офицери за свързка; изграждането на общи контактни точки на граничните контролно-пропускателни пунктове; прилагането на практика на трансграничното наблюдение и преследване; осъществяването на масов контрол на външните граници и прилагането на компенсативни мерки на вътрешните граници, свързани с намаляването броя на контролните пунктове; представянето на нови улеснени процедури за преминаване през граничните пунктове както и нови специализирани тренировки за граничната полиция. Едно от най-важните неща, що се отнася до нашето приемане в Шенген и един от основните приоритети за България е интегрираното управление на границите.

Отчитайки по-активната и глобализираща се криминална дейност без граници и нуждата от активно сътрудничество и взаимна подкрепа, както и засилени оперативни полицейски контакти в тази връзка, България ратифицира и е участваща страна в Полицейската конвенция за сътрудничество за Югоизточна Европа, чиято цел е да приеме Шенгенските стандарти за Югоизточна Европа чрез сключването на

многостранна конвенция за подобряване на стратегическото политическо сътрудничество в региона.

Заетост и социални дейности

България се опитва да се справи с проблема на намаляването на заетостта и нарастването на безработицата, особено в резултат на кризата. Има постоянни кръгли маси и конференции, дискутиращи проблемите, отнасящи се до интеграцията на малцинствата и равенството между половете. Факт е повишеният брой на жени на високи постове в правителството. Тук двете инициативи – за сътрудничество и за общи политики биха били изключително полезни в създаването на нови възможности за разкриване на работни места и създаване на заетост чрез интегрирани проекти в индустрията, науката, образованието, туризма, рибарството и аквакултурите.

“Замразени” конфликти

Българската рецепта е балансиран етнически модел, което не означава, че моделът не трябва да се развива и европеизира. България е заинтересована да има стабилност, интеграционни и добросъседски отношения около нея и не може да бъде само консуматор на сигурност в ЕС и НАТО. България формира естествен мост между страните от ЕС и Кавказ, Русия и Украйна. През 2009 год. бе обявена инициативата, наречена „Софийски процес“, чиято цел е намиране на подход за решаване на „замразените“ конфликти. Идеята за този проект е, че София трябва да предлага инициативи и трябва да допринесе за сътрудничеството между страните. Очаква се да има Секретариат в София и партньори във всички страни от региона.

Нестабилността, неразрешените конфликти и напрежение в региона, включително Приднестровието, Абхазия, Южна Осетия директно засягат сигурността на България и на другите крайбрежни черноморски страни и е в неин (на България) особен интерес както и в интерес на ЕС, тези конфликти да бъдат разрешени. Със своята политика България заявява волята

си за ползотворно регионално сътрудничество и европейска интеграция.

Енергетика, околна среда, транспорт, сигурност

Основен елемент в европейската политика за околната среда е повишаването дела на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) в структурата на енергийното потребление на страните членки, който по настоящем е под 1%. Очаква се бързото му повишаване поради значителния интерес на инвеститорите, провокиран през 2008 г. благодарение на преференциалните изкупни цени в България на електричество, генерирано от ВЕИ и намаления интерес в много европейски страни към електроенергията от алтернативни източници, поради високата ѝ цена. Допълнителен стимул е меморандумът, подписан от EBRD за 250 милиона евро, с които банката ще стартира програма за кредитиране на индустриални проекти, за повишаване енергийната ефективност в България.

България е подготвена да изиграе ключова роля в засилването на сътрудничеството между крайдунавските и черноморските страни. Като крайдунавска и черноморска страна, България е в добра позиция да осъществи екологичните инициативи и политики на ЕС в региона.

България придава особено значение на много от последващите енергийни проекти, включени в Оперативната програма за трансгранично сътрудничество в Черноморския басейн, както и в Националната стратегия за интегрирано инфраструктурно развитие, отделяйки изключително внимание и търсейки сигурността на решенията в проектите:

- НАБУКО
- Изграждане на нефтопровода Бургас-Александруполис
- АМБО
- Изграждане на връзка между газопреносните системи на България и Турция

- Изграждане на връзка между газопреносните системи на Румъния и България
- Изграждане на връзка между газопреносните системи на Гърция и България
- Изграждане на регионален терминал за получаване (регазификация) на втечен природен газ на българския черноморски бряг
- Южен поток

Подписано е споразумение между България и Гърция, което ще улесни трансграничния железопътен транспорт.

България подписа Кодекс за извършване на сътрудничество в сферата на разследване инциденти в гражданската авиация.

България и Румъния се споразумяха относно ускоряване изграждането на румънска територия на Дунав мост 2.

Изпълнителната агенция към Морска администрация сключва два партньорски проекта за чисти води.

България споделя следните стратегически интереси относно сътрудничеството в сферата на околната среда в Черноморския регион, както и рехабилитацията и защитата на Черно море и работи по тяхното осъществяване с други черноморски страни:

- Засилено сътрудничество в сферата на предотвратяване на наводненията по поречието на Дунав и минимизиране рисковете от индустриално замърсяване;
- Представяне принципите на управлението на водите, залегнали в Рамковата директива за водите на ЕС;
- Придобиване на по-добро разбиране относно състоянието на Черно море и тенденциите - представяне на хармонизирана и ефективна Система за мониторинг на Черно море;
- Представяне и разпространение на черноморския подход с особено вни-

мание върху въвеждането на релевантни директиви на ЕС относно практиките за управление на околната среда в крайбрежните страни;

- Създаване на по-добра среда за осъществяване на различни инвестиционни проекти, включително стратегически партньорства с донори и международни финансови институции и осигуряване на уместна употреба на различни финансови инструменти.

България се присъедини към една от главните инициативи на Общността в подкрепата за интермодалния транспорт - програмата Марко Поло II.

- Наименование на проекта: Изследване интереса относно действието на пасажерска услуга с маршрут Варна-Одеса-Истанбул.

Целта е създаването на технически и организационни възможности за извършването на услуги между тези пристанища, включващи също частния сектор с оглед на публично-частното партньорство или други форми на сътрудничество.

Координация на политиките между черноморските страни

- Наименование на проекта: Оптимизация на социалния диалог и публично-частното партньорство в навигационния и пристанищен сектор на страни с излаз към Черно море;
- Наименование на проекта: Изграждане на визия и стратегия за интегрирано управление на черноморската крайбрежна зона за повишаване конкурентността на морския транспорт и осигуряване на неговото устойчиво развитие.

България е готова да възприеме проактивен подход относно разпространението на принципите и идеите на една бъдеща морска политика в региона чрез прилагане на интегрирания, междусекторен и интердисциплинарен модел на морска политика така, както е предложен в Зелената книга. Насърчаването на принципите на

Интегрираното управление на черноморската крайбрежна зона е в съответствие с Препоръката на ЕП и Съвета относно прилагането на Интегрирано управление на крайбрежните зони (30 май 2002).

Сътрудничество в морската политика и риболова

С оглед на отношенията с черноморските страни в сферата на риболова, рибните ресурси и аквакултурите в Черно море, България работи върху следните предложения:

- Наименование на проекта: Установяване на Регионален черноморски консултативен съвет (РЧКС).

Установяването на РЧКС с решение на Съвета 2004/585/ЕС е една от ключовите реформи към Общата риболовна политика на ЕС, одобрена през 2002 г. Основната роля на РЧКС е да генерира и осигурява съвети относно управлението на риболова в Черно море и да осигурява устойчивото развитие на този сектор в региона, устойчивото развитие на рибните запаси чрез интегриран подход, основан върху защитата на Черно море и на принципа на предварителните действия, което осигурява по-голяма прозрачност на научните съвети чрез поощряването на диалог между изследователските институции и рибарите. Ранното включване на заинтересованите лица в процеса на вземане на решения в РЧКС е друг приоритет за формулирането на Общата риболовна политика и е от изключително значение за нейното успешно прилагане. Съвместното формулиране на риболовните политики в Черно море също ще бъде много ползотворно за сътрудничеството между отделните страни в упражняване контрол върху забранения риболов в региона.

- Наименование на проекта: Въвеждане на общи клаузи относно употребата на умерени риболовни приспособления, както и санитарни норми за аквакултурите и транспортирането на рибни продукти.

Проектът ще допринесе за хармонизираното прилагане на ключовите аспекти, въплътени в консолидираното общностно законодателство, занимаващо се с хигиенните изисквания относно рибните продукти.

- Наименование на проекта: Изграждане на информационна система за обмен на пазарна информация.

Една информационна система за обмен на пазарна информация би била ефикасен инструмент за стимулиране на рибната търговия в Черноморския регион.

- Проекти за осъществяване на обучителни събития и семинари за трети страни от Черноморския регион, касаещи работата на рибните инспектори, инспекцията на рибата, изложена на пазарите за продажба на едро, санитарни/хигиенни изисквания и изисквания за съхранение на продуктите.

Търговия

България е член на Световната търговска организация (СТО) от 1 декември 1996. От 1 януари 2007 е член на ЕС. Всички страни членки на ЕС са членки и на СТО, както е и самият ЕС (до 30 ноември 2009 г. официално познат в СТО по юридически причини като Европейска общност).

България подкрепя опитите на партньорските страни от Черно море да се присъединят към СТО.

Изследвания, наука и технологии

България използва възможностите за сътрудничество чрез Програмата за научни изследвания на Международния център за черноморски изследвания, както и чрез установяването на изследователска мрежа, посветена на проблемите на Черно море и сътрудничеството със сега формиращата се Европейска мрежа за изследване и политическо развитие.

Всяка страна сама създава своите цели, подготвя своите стратегии и планове на действие. Необходимо е всяка черноморска страна да вплете своя възглед за региона в тези стратегии. Това е начинът да се срещне със своите близки съседи.

България има своите стратегически цели за региона и всички българи приемат за страната ролята на геополитически и геостратегически кръстопът в Черноморския ареал между Изтока и Запада.

Стратегическите цели на България, свързани с региона са свързани с опазването на националната сигурност чрез постигане на трайна стабилност в региона и създаването на благоприятни условия за развитието на българската икономика чрез повишаване сътрудничеството в Черноморския регион на двустранна и регионална основа.

В контекста на сътрудничеството в Черно море, България се придържа към принципите на последователност, непрекъснатост, зачитане правото за изграждане на двустранни отношения или отношения в други формати от общ интерес, стабилност в отношенията с ЕС, покриване на стандарти и норми в най-различни сектори и политики, водещи до устойчиви модели на развитие. Принципите обхващат тези на включването и борбата за консенсус, но ако това не може да бъде постигнато, възможно е да се приложи асиметрична геометрия. Подкрепа за дейността на Парламентарната асамблея на ЧИС и ОЧИС е сред приоритетите на България за инициативи за вътрешно сътрудничество. Целта на всички български институции и власти е интензификацията на тяхната дейност и участието им в текущия политически процес в региона.

При прилагане на „меки мерки за сигурност“, е от особено значение да се засили участието на Черноморския граничен координационен и информационен център в Бургас, както и разширяването обхвата на неговите дейности, което ще бъде от интерес за всички членове на ЧИС и не само за

крайбрежните държави. Целта е да се допринесе за засилването на ефикасността на граничното управление.

Участието на ЕС в изграждането на регионално сътрудничество във всичките му аспекти е от ключово значение за интересите на България. Българските стратегически цели споменати по-горе, биха могли да гарантират активно участие на НАТО и ЕС в региона. В този контекст, успешното осъществяване на Черноморската синергия в добавка към Добросъседската политика на ЕС е от голямо значение за България. Опитите на някои страни да изолират региона, което означава да попречат на участието на НАТО и ЕС в процеса на регионално сътрудничество, противоречат на българските национални интереси. Българските интереси лежат в изграждането на регионално сътрудничество, основано на принципите, ценностите и стандартите на процеса на европейска интеграция. Статута на наблюдател на Комисията в ЧИС би могъл да бъде инструмент за по-натайшно регионално сътрудничество.

Трябва да бъдат използвани различни елементи за постигане на дългосрочни цели:

- Засилване сигурността и стабилността, добрите съседски отношения и партньорство с и между всички държави от региона;
- Поощряване на демокрацията, върховенството на закона, човешките права и доброто управление;
- Осигуряване на подкрепа за една функционираща пазарна икономика, насърчаваща икономическото развитие и просперитет;
- По-обширно сътрудничество с гражданското общество;
- Изграждане на сътрудничество на общинско и регионално равнище.

Сътрудничеството в Черноморския регион е основано върху общи ценности и принципи, споделяни от всички страни и

определени от Устава на ООН, фундаментите на ОССЕ, документите на Съвета на Европа и ЧИС, както и двустранните споразумения между страните от региона и ЕС и НАТО.

България подкрепя засиленото сътрудничество между Черноморските страни, основано на следните принципи:

- Споделена отговорност за изграждането и просперитета на региона и притежание регионалния процес на сътрудничество;
- Инклузивен подход, така че никоя страна от региона да не бъде изключена;
- Прагматичен подход;
- Сътрудничество между различни регионални инициативи и програми;
- Всяка страна да може да реши дали да участва или не в определен проект, изграден по инициатива на заинтересованите страни в региона;
- Съфинансиране от регионални партньори или други източници, включително международни финансови институции, правителство и частни фондове, установяване на партньорства от типа на Северното измерение;
- Откритост на сътрудничеството с ЕС и други международни, регионални и местни организации и институции, както и бизнес асоциации, академични и изследователски институции и неправителствени организации.

България активно ще насърчава формулирането и осъществяването на засилена политика на ЕС в Черноморския регион.

Заклучение

В близко бъдеще, регионализмът и регионалните организации в контекста на глобалните структури ще имат нарастващо значение. Причината за това е фактът, че те са близко до проблемите, те са наясно със спецификата, относно психологията и нуждите на хората и оттук те биха могли да предложат най-ефикасния начин за постигане на която и да било цел с минимум негативни реакции или опозиция. С оглед на това да се избегнат минали напрежения и съперничество обаче, регионалните организации или действията на регионално ниво се нуждаят от външен импулс - такъв, който може да предложи нещо достатъчно ценно, което да ги накара да си сътрудничат, въпреки различията им.

Всички сектори от икономиката и социалното развитие са особено чувствителни и важни за региона. Главната цел е опазването, запазването и поддържането на Черноморския басейн като носител на морския произход. Укрепването на присъствието на Черноморския регион и неговото утвърждаване като регион с европейско звучене и характеристики може да бъде постигнато със създаването на независима стратегия за неговото дългосрочно развитие.

Заклучението се базира на проучване на всички документи и дейности в региона, някои от които са анализирани в този доклад. Има много липси, които правят политиките за региона не само непълни, но които не позволяват осъществяването на всички инициативи в региона и следването на принципа „постигане на резултати“. Основните дефицити се асоциират с липсата на информационна обезпеченост относно региона, използването на оригиналните езици на страните, недостатъчен консенсус относно целите на програмите, пренебрегването на важни сектори от текущото развитие, като например туризма, борбата с организираната престъпност, липсата на подробна визия за сътрудничество в региона, основана на неговото разнообразие, липса на ефикасност в координацията на всички усилия от страна на различни инс-

титущии и организации, липсата на децентрализация на политиките за самия регион.

Черноморската синергия е много важна инициатива, но не е достатъчна за пълното обхващане на цялостното разнообразие и сложност на региона. Има много пътища за постигане на това - чрез интензификация дейността на ЧИС или ПАЧИС, чрез създаване на нови структури от сорта на Черноморската асамблея в която всички страни и ЕС могат да участват в един предварително установен формат или чрез създаване на Черноморски съюз, както беше предложено от ЕП. Но следващата стъпка е и би трябвало да бъде приемането на независима Черноморска стратегия. Тя може да бъде разглеждана като пътна карта за региона в бъдеще. Значимото, което днес трябва да бъде подчертано е, че Черноморския регион не е по-малко важен от другите региони, като Средиземноморския, Балтийския и Дунавския, за които вече са изработени индивидуални стратегии. Това може да доведе до по-бърз растеж и развитие.

Черноморският регион се нуждае от визия за себе си като част от глобалната общност. Това ще му даде стимул да се развива и да изгражда силни връзки вътре в самия регион. Само в случай, че виждат своето бъдеще като част от едно по-голямо цяло (като например ЕС), черноморските страни ще имат мотивацията да се концентрират върху бъдещето, вместо върху миналото. ЕС има уникалния шанс да помогне на региона да изгради своето собствено бъдеще, придържайки се към и следвайки основните принципи на Съюза. Нещо повече - по този начин ЕС ще помогне на себе си, като формира един стабилен, конкурентноспособен, безконфликтен и спазващ законите регион, който е част от Европа.

За автора:

Доктор Маруся Любчева в момента е доцент в Университета „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас. Областта на научните ѝ проучвания обхваща полимерната химия, екологията и управлението на отпадъците. В периода 1995-2005 тя е заместник-кмет на град Бургас с ресор образование, култура, религия и младеж. През 2005 г. е избрана за народен представител, а през 2007 г. – за член на Европейския парламент. Дейността ѝ е свързана с Черно море, околната среда, образованието, равнопоставеността между половете, както и със закрила на децата.

Редакционен екип
Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
П.К. 958
ул. Княз Борис I 97
1000 София
България

Заявки
Черноморски институт
Маруся Любчева

e-mail:
black_sea_institute@abv.bg

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на автора/авторите и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.